

iyikitap

ÇOCUK VE GENÇLİK KİTAPLARI DERGİSİ

TUDEM YAYIN GRUBU

Kasım 2022 - SAYI 149

ÜCRETSİZDİR

www.iyikitap.net

ISSN 2757-8887

9 772757 888002

Nuh'un | Hakikatin | Apti'ye | Hayat bir | Haber her
İnternetle sınava | peşinde | göre aşk | armağandır | yerde

iyikıtap

ÇOCUK VE GENÇLİK KİTAPLARI DERGİSİ

MERHABA,

Gevşeyen pandemi önlemleri sonrası, 2022 yılı, kitap fuarlarının fiziki mekânlarında, katılımcı ve ziyaretçileriyle tekrar buluştuğu bir yıl oldu. Uluslararası arenada Bologna Çocuk Kitapları Fuarı ve Londra Kitap Fuarı'nın ardından 74. Frankfurt Kitap Fuarı da 19-23 Ekim tarihleri arasında, 95 ülkeden 4000'e yakın katılımcının iştirakiyle gerçekleşti. Yurt içinde ise Şubat ayında 14. Çukurova Kitap Fuarı ile başlayan fuarlar dönemi, Ekim ayı içinde gerçekleşen 18. Ankara Kitap Fuarı'nın ardından 28 Ekim-6 Kasım tarihleri arasında okurla buluşacak olan İzmir Kitap Fuarı ve 3-11 Aralık tarihleri arasında kapılarını açacak olan 39. İstanbul Uluslararası Kitap Fuarı ile devam edecek.

Başta yayıncılık sektörü olmak üzere, kültür dünyamızı tehdit eden ekonomik krizin yoğun etkilerinin hissedildiği kitap fuarları, tüm sorunlara rağmen yayıncı-okur buluşmasının umut veren atmosferine ev sahipliği yapmaktalar.

Tüm bu karamsar tablonun geride kaldığı nice fuarlarda buluşmak dileğiyle!

Safter Korkmaz

iyikıtap Aylık Yaygın Süreli Yayın / 5.000 adet basılmıştır. Ücretsizdir. ISSN: 2757 - 8887

İmtiyaz Sahibi: Tudem Eğitim Hizmetleri Sanayi ve Ticaret AŞ adına İsa Aykanat

Yayın Yönetmeni: İlke Aykanat Çam

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Safter Korkmaz • **Yazı İşleri:** Suzan Geridönmez

Tasarım: Burak Tuna • **Grafik Tasarım:** Nilgün Koç • **Kapak İllüstrasyonu:** Müjde Başkale

Baskı ve Cilt: Ertem Basım Yayın Dağıtım San. Tic. Ltd. Şti.

Başkent Organize San. Bölgesi 22 Cad. No:6 Malıköy, Temelli/Ankara • **Tel:** 0 312 284 18 14

İrtibat Adresi: 1476/1 Sk. No: 10/51 35220 Alsancak - Konak / İzmir

Tel: 0(232) 463 46 38 • **e-posta:** iyikıtap@tudem.com

www.iyikıtap.net

[f iyikıtapdersisi](https://www.facebook.com/iyikıtapdersisi)

[@iyi_kıtap](https://www.instagram.com/iyi_kıtap)

TUDEM
YAYIN
GRUBU

Balyanak'ın hakları var!

Kitabın anlatıcısı Balyanak, hemen söze girip kendini ve tombul yanaklarını tanıtıyor. Balyanak'ın bu yanaklarla başı deritte...

Yazan: M. Banu Aksoy

Bizim toplumumuzda çocuklar âdeta birer kamusal alan. Tanıdık, tanımadık fark etmez, herkes, her çocuk hakkında fikir beyan edebilir. Yolda giderken hiç tanımadığımız bir teyze çocuğunuzun ince ya da kalın giyindiğini, karnının aç olduğunu söyleyebilir. Bir kafede otururken yan masadaki insanlar hayatınızla ilgili hiçbir ayrıntıyı bilmedikleri hâlde çocuğunuzun davranışlarını yargılayabilir. Otobüsteki bir adam, bunun bir sorun olup olmadığını, izin alıp almaması gerektiğini bile sorgulama-

dan çocuğunuza bir gofret ikram edebilir. Sizin ve çocuğunuzun hiç tanımadığı biri, gelip teklifsizce çocuğunuzun yanağından bir makas alabilir. Konu ne kadar tehlikeli sulara vardı, görüyor musunuz?

Tehlikeli sulardayız, zira yaşadığımız coğrafyada abartısız her gün yeni bir çocuk istismarı vakası haber oluyor. Sesini çıkarmaya çalışanlar konuştuklarıyla kalıyor. Çoğunluk susuyor, istismarcılar ceza bile almıyor. Olan, benliğinde açılan yarayla baş etmek zorunda kalan tazecik bireylere oluyor... Bu açıdan bakınca, çocuk istismarı konusunda yazılmış kitapların sayısının bir elin parmaklarını geçmediği ülkemizde *Balyanaklar İçin Mahremiyet Kitabı*'nın rolü büyük. Kitabın anlatıcısı Balyanak, hemen söze girip kendini ve tombul yanaklarını tanıtıyor. Balyanak'ın bu yanaklarla başı deritte. Yanaklarına uzanan ellerden, bir öpücük isteyenlerden, yanaklar için rüşvet teklif edenlerden ve yabancıların tavırlarından rahatsız. Rahatsızlığını da dile getirmekten çekinmiyor. Gelen her teklifi net bir "Hayır!" ile geri çeviren Balyanak, gerekçesini de peşi sıra ekliyor. Balyanak'ın istedikleri net: *Bu beden benim, saygı duy!*

Turta Kitap'tan çıkan *Balyanaklar İçin Mahremiyet Kitabı*, Saniye Bencik Kartal tarafından yazılmış. Çocuk gelişimi alanında çalışan bir akademisyen olan Kartal'ın, çocuklar için yazdığı resimli kitapların yanı sıra ebeveynlere yönelik kitapları da bulunuyor. Yazarın bu yeni kitabının, konusu itibarıyla ülkemizde farkındalık yaratması ve başka çalışmalara esin kaynağı olması; ama en önemlisi daha fazla çocuğa "Hayır!" deme cesareti vermesi dileğiyle... ■

Balyanaklar İçin Mahremiyet Kitabı

Saniye Bencik Kartal
Resimleyen: Cansu Erkan
Editör: Demet Uyar
Turta Kitap, 32 sayfa

Çizimlerin ifade gücü ★★★★★☆☆☆☆

Konunun işlenişi ★★★★★★★★★☆☆

Grafik tasarım ★★★★★★★★★★★

Baskı kalitesi ★★★★★★★★★★★

Dünden kalma ıssız adada, çok güncel bir macera!

Yazan: Suzan Geridönmez

“Yalanını yiyeyim!” argo bir laftır. Yine de bazen öyle demekten ama yalanları da yemekten kendimizi alamayız. Çoğu yalan toksiktir: Damakta kötü bir tat bırakmakla kalmaz, midemizi de karakterimizi de bozar. Ama dürüst olalım. Bünyemizin kaldırmakta zorlandığı yalanlar bir yana, vitamin gibi olanlar da var. Hayal gücümüzü ateşleyen, umut aşılaman, gerçeğe baş etmemize yardımcı olan, şu sıkıca sarıldığımız beyaz yalanlar hani...

İnterneti Bozan Çocuk

Frank Cottrell-Boyce

Resimleyen: Steven Lenton

Türkçeleştiren: İpek Güneş Çıgay

Editör: Ümit Mutlu

Tudem Yayınları, 288 sayfa

Dünya çapında tanınan, çok sevilen, çok okunan Frank Cottrell-Boyce’un son çocuk romanının baş kahramanı Nuh’a da işte böyle yalanlar yutturuluyor. Morale ihtiyaç duyduğu her hâlden belli zaten. Sadece yaşlılarından daha cılız değil, adı üstünde “İnterneti bozan çocuk” o. Dokunduğu her cihazın, ona alerjik tepki verdiği daha önce de biliniyordu. Ama yanlışlıkla ablasının okul gezisine katılıp da diğer çocuklarla birlikte ıssız bir adada mahsur kaldığında, herkesin gözünde tüm aksiliklerin baş sorumlusuna dönüşüyor.

Doğrusu yaşananları aksilik diye tanımlamak bile fazlasıyla hafif kalıyor. Aslında gezi ekibi, Amazon misali devasa bir malzeme deposunu ziyaret etmeyi planlamıştı. Navigasyona dibine, hem de gezi minibusünün boyladığı uçurumun dibine kadar güvenen öğretmenin, onları yıllar önce terk edilmiş bir adada kendi hâllerine bırakacağını kimse hesaba katmamıştı.

Oysa olan tam da bu. Son anda minibüsten çıkmayı başardıklarında önce kaçak yolcu Nuh'u fark ediyorlar. Az sonra da gruptan biraz uzaklaşan öğretmen, bir daha dönmek üzere gözden kayboluyor.

Asıl hikâye ise bu maceralı girişten sonra başlıyor. Yolculuk boyunca başlarını cep telefonlarından kaldırmamış olan çocuklar, ıssız hatta vahşi bir doğada boş yazlık evler, terk edilmiş dükkanlar ve siyah-beyaz filmlerden fırlamış gibi görünen bir telefon kulübesiyle karşılaşılıyor. İşte bu telefon kulübesi -Nuh dokunmaması gereken bir kutuya dokunup adayla birlikte tüm Dünya'nın İnternetini bozduğu andan itibaren- kilit öneme kavuşuyor. Öyle ya, çocukların yardım çağırıp kurtulabilmeleri artık bir tek ona bağlı. Tabii bunun için önce, para atılarak çalıştırılan çevirmeli telefonun çalışma mantığını çözmeleri gerekiyor. Gerçi Nuh, sesini duyurmak için, çevirmeli telefonda bile eski moda bir yol daha deniyor: Eve mektup yazıyor. Üstelik bu mektuplar gizemli bir şekilde adrese de ulaşıyor. Yanıtlandıklarına göre buna inanmamak için bir neden yok. Hele de Nuh gibi buna inanmaya kesinlikle ihtiyacınız varsa. Onun ne anne-babasından gelen mektuplardan ne de İnterneti bozarak felakete sürüklediği Dünya'yı kurtarması gerektiğinden en ufak şüphesi var.

Nuh'un akıl sır erdiremediği şeyler başka. Ablası ona, neden sahip çıkmak yerine yabancıymış gibi davranıyor? Nasıl oluyor da sahte bir hazine haritası onları gerçekten altın dolu bir mağaraya götürebiliyor? Konserve dolu bir karavan, ıssız bir adada ne arıyor?

Heyecanın bir an olsun düşmediği bir macera kurgulamak her yazarın harcı değil. Ama Frank Cottrell-Boyce bundan çok fazlasını başarıyor. Teknoloji bağımlısı Z kuşağına şefkatli bir mizahla yaklaşırken ironiyi asla alaycılığa vurdurmayor. Ama birkaç külçe altınla sıvışan öğretmen tiplemesinin ele verdiği gibi, yetişkinler bu hoşgöründen pek az nasipleniyor. Yazar, tavrını gençten yana koyuyor.

Ama hikâyede, kuşaklar arası köprüler kurmayı başaran, sınımsız duygular uyandıran çok özel bir yetişkin de var: Nuala nine. Çoktan ölmüş olmasına

karşın, hikâyeye sonuna kadar omuz veren capcanlı bir karakter o. Nuh'un sıkça andığı deyimleri, en az her türlü moral bozukluğuna iyi gelen sodalı ekmek tarifi kadar şahane.

Çağdaş çocuk edebiyatında mesaj kaygısı genellikle olumsuzlanır. Hâlbuki iyi edebiyata, mesaj çoğunlukla içkindir. *İnterneti Bozan Çocuk*'un, okurda sadece kalp çarpıntısına ve kahkahaya yol açmamasında, hikâyenin dibinde gizli hazine misali yatan evrensel mesajların büyük payı var. Olmayan cüssesi nedeniyle küçümsenen duyarlı bir çocukla özdeşleşirken; ekonomik olarak dezavantajlı bir ailede büyümenin zorluklarıyla yüzleşiyor, kardeşlik bağının gücüne şahit oluyor, suçluluk gibi ağır duygular ve çözümün parçası olma gibi önemli sorumluluklar deneyimiyor ve kendimizi yeni teknolojilerin insanlığa kazandırdıkları/kaybettikleri üzerine düşünmekten alamıyoruz.

Peki, yazar bunca katmanı ikna edici bir bütün hâline getirmeyi, birkaç dokunuşla eğlenceli bir maceraya derinlik katmayı nasıl başarıyor? Galiba edebiyat helva yapmaya benziyor. Un yerine güçlü bir hikâye, şeker yerine sahici karakterler geçiyor. Ama malzemeleri doğru oranda harmanlayıp tatlandırmak, kesinlikle ustalık gerektiriyor.

Kısacası *İnterneti Bozan Çocuk* iyi helvanın tadını bilen ya da hep daha iyisini keşfetmek isteyenleri hayal kırıklığına uğratmıyor. ■

Kurgunun özgünlüğü ★★★★★★★★★★

Dilin akıcılığı ve açıklığı ★★★★★★★★★★

Karakterlerin işlenişi ★★★★★★★★★★

Sürükleyicilik ★★★★★★★★★★

Redaksiyon ★★★★★★★★★★

Haydi çocuklar müzeye!

“Peki siz hiç etrafınıza bakıp görülmeyi bekleyen şeyler keşfettiniz mi?”

Küçük Sarı Daire

Tania Bahar

Resimleyen: Marina Rico

Pera Müzesi, 40 sayfa

Yazan: Çağla Vera Kılıçarslan

Küçük Sarı Daire, nihayet karanlık müze deposundan çıkartılıp sergi alanına taşınan bir resmin içinde yaşayan, küçük, sarı bir dairenin fark edilme arzusunun hikâyesi. Tania Bahar'ın yazıp Marina Rico'nun resimlediği, “Pera Öğrenme Programları” kapsamında yayımlanan kitap, küçük okurlarını müze mekânlarında yeni keşif ve deneyimlere davet ediyor.

Oysa müzeler genelde yeni görsel keşifler yapacağımız alanlar olarak düşünülmez. Öncesinden okunan sergi kataloglarından ve eser künyelerinden edindiğimiz çerçeveyi sonrasında gördüğümüz çalışmalarda yakalamaya çalışırız. Bu projeyi ise kitabın yayımcısı Pera Müzesi şöyle tanımlıyor: “*Proje, geleneksel müze ziyaret biçimiyle oynayarak sergi içeriğinden ve mekânından bağımsız, yaratıcı bir deneyim öneriyor... Hikâye, bizlere bilgiye ulaşmanın tek yolunun metinlerden değil, hayal gücünden ve bakış açılarından da geçtiğini hatırlatıyor ve müzeyi değişik şekillerde keşfetmenin kapılarını aralıyor.*”

Kitabın arkasında ayrıca, el yapımı basit bir dürbün görevi görecektir bir parça bulunuyor. Bu da müzelerdeki eserlere, yine geleneksel yaklaşımın aksine, bütüne değil parçaya odaklanacağımız yeni bir görme biçimiyle yaklaşmamızı sağlıyor. Kitabın muzip metin ve görsellerinin yanı sıra tüm bunlar, gerçekten de *Küçük Sarı Daire*'yi çocuklar için yaratıcı, eğlenceli ve hayal gücünü harekete geçirerek sanatla diyalog kurduran bir kitap hâline getiriyor.

Öte yandan keşke, küçük okur için teşvik edilip çağrıda bulunulan tek şey yeni sanatsal deneyim ve keşifler olarak kalsaydı da kitapta okuduğumuz son cümle “*Dilerseniz keşfettiklerinizi bizi etiketleyerek sosyal medyada bizimle paylaşın,*” olmasaydı. ■

Çizimlerin ifade gücü ★★★★★★★★★★

Dilin açıklığı ve akıcılığı ★★★★★★★★★★

Kurgunun özgünlüğü ★★★★★★★★★★☆☆

BİSİKLETE BİNMEKTEN ACİZ bisiklet tamircisi mi olurmuş?

YENİ

Sempé

Raoul Taburin

Aynı isimle
sinemaya da uyarlandı!

Sempé mizahının en rafine örneklerinden biri olan *Raoul Taburin*, okura kendini iyi hissettiren kitaplardan.

Bisiklet tutkunlarının yeni yol arkadaşı!

Yakın geçmişte sonsuzluğa uğurladığımız büyük usta Jean-Jacques Sempé'den, her yaşta sanatseverin dünyasına renk katan karikatür kitapları...

» TAVŞAN DELİĞİ «

Fotoğraf: Kadir İncesu

Yaratıcı drama, tiyatro, öykü ve masal aracılığıyla yirmi yılı aşkın bir süredir çocukların dünyasında, çocuklarla birlikte yol alan Hafize Çınar Güner'in, resimli kitapların ve çocuk edebiyatının içine yuvarlanması hiç de şaşırtıcı değil. Çocukların içinde olmasının yanı sıra hayata onların gözünden de bakabilmeyi başaran Güner, oğlu İda ile birlikte okuduğu güzel kitapların, kendisini beslediğini belirtiyor ve "Yazmanın belki de ilk şartı iyi bir okur olmak," diyor.

- › Geçmişe dönüp yazarlığınızın ilk günlerindeki hâlinizle konuşsanız, vereceğiniz öğüt ne olurdu? Öğüt dinlemekten hoşlanmam. Bu yüzden ben ne dersem diyeyim, kendi bildiğini okuyacağı için bir şey söylemezdim.
- › Yazarlık, geçiminizi sağlayan bir iş mi? Başka bir mesleğiniz var mı? Hayır. Tam zamanlı olarak yaratıcı drama/tiyatro öğretmenliği yapıyorum.
- › Günde kaç saat çalışıyorsunuz? Oldukça değişken.
- › İşlerinize dair eleştiri yazıları sizi öfkelenendirir mi? Hayır, bugüne kadar hiç öfkelenendirmedi.
- › Okuduğunuz son resimli kitap? *Balinalar Aramızda*, Nick Bland, Uçanbalık Yayınları.
- › Keşke ben yazsaydım dediğiniz kitap? "Keşke benim kitabım da bu kalitede basılsaydı," dediğim kitaplar oldu.
- › Yerinde olmak istediğiniz roman kahramanı? Tinker Bell.
- › Nefret ettiğiniz roman kahramanı? *Matilda*'daki kötü ebeveynler.
- › Sizce en iyi edebiyat uyarlaması film ya da dizi? Çizgili Pijamalı Çocuk.
- › İsminizi Google'da aratıyor musunuz? Ne sıklıkla? Kırk yılda bir.
- › En çekilmez özelliğiniz? Sabırsız olmak.
- › En sevdiğiniz uğraşınız, hobiniz? Yürüyüş ve yapabilirsem yoga.
- › Çalmak istediğiniz müzik aleti? Piyano.
- › Bir mucit olsanız, ne icat etmek isterdiniz? Zamanı durdurabileceğim, istediğimde ise yeniden başlatabileceğim bir makine.
- › Tarihte hangi dönemde/zaman diliminde yaşamak isterdiniz? Antik dönemde ya da 1950-1970 arası İstanbul'da.
- › İssiz adaya düşseniz yanınızda götüreceğiniz üç şey? Su, Hasan ve İda.

AYNANIN İÇİNDEN

HAFİZE ÇINAR GÜNER

“Yazmanın belki de ilk şartı iyi bir okur olmak”

Söyleşi: Elif Şahin Hamidi

Çok küçük yaşlardan beri günlükler tuttuğunuz ve kendinizi yazarak ifade ettiğinizi biliyorum. Potansiyelinizi keşfettiğiniz ilk zamanlardan başlayarak kendinizi gerçekleştirme ve geliştirme yolculuğunuzdan bahsedermisiniz?

Atölyelerimde oluşturduğum oyunlar, öyküler benim için sıradan şeylerdi ve bunları oradaki çocuklarla paylaşmak da yeterince tatmin ediciydi. Yazdıklarımı başkalarıyla paylaşma fikri ilk olarak “Yaratıcı Drama Atölyeleri” ve “Eğitim İçin Tiyatro Uygulamaları” kitaplarımla oldu. Çocuk edebiyatını yakından takip eden ve bu işin hocalarından da dersler almış biri olarak, “yazan” ile “yazar” olanın ayrımını ve nitelikli bir çocuk edebiyatı yapıtının ölçütlerini iyi biliyordum. Bu yüzden temkinli davrandım ama ilk yayıncım ve eşim bendeki potansiyeli gördüler. 2018 yılı ise benim için bir dönüm noktası oldu. Kendime daha çok güvenmeye ve üretmeye başladım. Ama biliyorum ki daha yolculuğumun çok başındayım.

Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Öğretmenliği mezununuz ve “çocuk”, “çocuk dünyası” hep hayatınızın merkezinde olmuş. Yirmi yılı aşkın bir süredir çocuklar için ve çocuklarla birlikte üretiyor, yaratıyorsunuz. Resimli kitapların, çocuk edebiyatının içine yuvarlanmanız kaçınılmazmış diye düşünüyorum. Ne dersiniz?

Evet, sanırım kaçınılmazmış. Ancak çocukların

içinde olmak kadar, hayata onların gözünden bakabilmek de önemli. Her sabah gelip camınıza ön patilerini sürten bir kediye, mama isteyen arsız bir sokak kedisi ya da camınızı kirleten bir yaramaz olarak bakmanız da mümkün, her sabah sizin için özel bir tablo yapan ressam bir kedi olarak görmeniz de...

Yaratıcı drama ve tiyatro öğretmeni olarak sürekli çocuklarla birliktesiniz ve yine onlar için kitaplar kaleme alıyorsunuz. Dolayısıyla “yaratıcılığı” hep diri tutmak ve farklı alanlardan beslenmek gerekiyor sanırım. Hâl böyle olunca da tiyatro metinleri, masallar, öyküler, oyunlar, çocuk kitapları ve çocuk kitaplarıyla ilgili köşe yazıları ortaya çıkıyor. Çocuklar için yazmanın/üretmenin, bu işi yapan kişiyi sürekli güncel ve gelişime açık tutan yanı üzerine neler söylersiniz?

Çocuklar yetişkinlerden farklı olarak ihtiyaçlarından çok istekleriyle hareket ederler. Onlar için haz ve arzu öndedir. Hayattan onlar gibi haz almak, öğrenmeye arzu duymak, merak etmek, denemek için cesaret göstermek ve umut etmek sizi güncel ve gelişime açık tutabilir. Tüm bunlarla beraber, sadece çocuklar için yazmadığınızı da bilmeniz gerekir.

Sanat ve oyun yoluyla öğrenme/öğretme, çocukların hayal dünyalarını baltalayan, sorgulayan

zihinlerini budayan, ezbere ve daha çok test çözmeye dayalı günümüz eğitim sisteminin eksiklerini telafi etmeye de yarayabilir mi? Nasıl bir öğrenmedir sanat ve oyun yoluyla öğrenme?

Maalesef biz gelişmekte olan bir ülkeden, daha az gelişmiş bir ülke olmaya doğru gidiyoruz. Hâlbuki tarihimize baktığımızda öyle güzel örnekler var ki. Şu an Cumhuriyet dönemindeki İsmail Hakkı Baltacıoğlu'nun yaptıklarının bile gerisindeyiz. Baltacıoğlu, okullarda tiyatroyu, sanatı bir eğitim aracı olarak kullanma konusunda son derece özgün ve önemini günümüzde de koruyan fikirler üretmiş, hatta uygulamasını da yapmış. Ancak kendisinden sonra sistematize ettiği bu görüşler maalesef yürütülememiştir. Neden mi? Köy Enstitüleri ve Halkevleri neden kapatılmışsa o sebepten! Doksanlı yıllarda başlayan ve benim de gelişimine şahitlik ettiğim yaratıcı drama, bu anlamda büyük bir heyecan yaratmıştı. Kendi bünyesinde resim, edebiyat, dans, müzik, tiyatro gibi pek çok sanatın öğrenmede araç olarak kullanılacağı bu formu, çocuğun anadili olan oyunla ve disiplinler arası sanat yoluyla öğrenme fırsatı sunuyordu. Ancak şimdilerde sadece belli kalıplardaki uygulamalara ve gösteri çıkartmaya indirgenen yaratıcı drama, bu sistemde sömürülüp bir kenara bırakıldı. Sorunuzun yanıtına dönersek, günümüz eğitim sisteminin tamamen değişmesi gerek!

“İyi ki Varsın Tilki Toni” ve “İda ve Mila” adlı seri kitaplara da imza attınız. Çocuklar ve gençler seri kitapları neden seviyor? Öte yandan seri kitaplar yazmak, yazar açısından ne gibi avantajlar ve dezavantajlar barındırıyor sizce?

Her ikisi de en başından seri olarak tasarlanmış, yazılmış ve editörlere bu şekilde sunulmuştu.

Yani ilk kitap çıktıktan sonra, haydi bunu seri yapalım gibi bir durum söz konusu olmadı. Hatta “İyi ki Varsın Tilki Toni” serimin ilk iki kitabı aynı anda yayımlanmıştı. Bu yüzden basılan ve sevilen bir öykünün devamını yazmaya dair zorluklar yaşamadım. Çünkü böyle bir durumda ilk kitaptaki başarıyı yakalayamamak gibi bir kaygı ortaya çıkabiliyor. Çocuklar tanıdığı, sevdiği, özdeşim ve bağ kurduğu karakterlerin yeni serüvenler yaşamasını isterler. Burada da yazara karakteri deforme etmeden geliştirmek, yeni ama bir önceki gibi lezzetli öyküler kurgulamak düşer.

“İda ve Mila” demişken, sizi yakından takip edenlerin bildiği üzere İda oğlunuz, Mila da onun hayali arkadaşı. Anne olmak, İda, Mila ve diğer hayali arkadaşlar size ve yazınıza neler kattı?

Üç kitaptan oluşan “İyi ki Varsın Tilki Toni” serimi anne olmadan yazmıştım ve serinin ilk iki kitabı oğlum doğmadan yayımlandı. İda doğduktan sonra iki yıl hiçbir şey yazmadım. Sonrasında ise ardı ardına resimli kitaplarım yayımlanmaya başladı. Şüphesiz ki onunla beraber üretkenliğim arttı. Anne olunca kendinizi yeniden icat ediyorsunuz. Oğlum doğduğu andan itibaren onunla o kadar çok kitap okudum ki... Okuduğum tüm o güzel kitaplar beni besledi. Yazmanın belki de ilk şartı iyi bir okur olmak.

En son Bahara Merhaba adlı kitapla minik okurlarınızın karşısına çıktınız. Cansu Dinç'in resimlediği bu kitapta, baharın gelişi yogayla selamlanıyor ve doğanın bir parçası olduğumuzu hatırlıyoruz. Çocuklarla atölyeler yapmaya, masal aracılığıyla yoga yapmaya, doğaya kucak açmaya vesile olabilecek bu kitap üzerine konuşabilir miyiz?

Günümüz modern dünyasında büyük şehirlerde yaşayanlar olarak gitgide doğadan uzaklaştık. Ajandalarla yaşayan yetişkinler dünyasından çocuklar da paylarını aldılar. Her ânı planlı yaşamaya ve hıza ayak uydurmaya zorlandılar. Hafta içi tam gün okuldalar. Hafta sonları ise kurstan kursa koşturuluyor ya da etkinliğe boğuluyorlar. Akla önem verdiğimiz ama duyguya yer vermediğimiz çağda “başarı” çok öne çıkarıldı. Doğanın bir parçası olduğumuzu unuttuk. Yaşadığımız pandemi ise bize bunu acı bir şekilde hatırlattı. *Bahara Merhaba* adlı kitabımı da bu süreçte yazdım. Aslında çok uzun zamandır çocuk yogasıyla edebiyatı birleştireceğim bir kitap yazmak istiyordum ama bir çıkış noktası arıyordum ve yaşadığımız bu durum bana ilham oldu diyebilirim.

Sıkıcı bir yetişkine dönüşmemek, içimizdeki çocukla aramızı iyi tutmak için ne yapmalı? Çocuklar için yazan biri olarak sizin nasıl bir iletişiminiz var içindeki çocukla, neler fısıldıyor size?

Aylıklık etmemi söylüyor.

Yazmakla yetenek ve çalışma arasındaki bağ hakkında neler söylersiniz? Ne kadarı alın teri, ne kadarı yetenek sizce? Öğretilen bir şey mi yazarlık? Yazmak isteyen çocuklara ve gençlere neler tavsiye edersiniz?

Yazmak büyük bir emek ve özveri gerektiriyor. Elbette yazının matematiğini, kurgu yapmayı, karakter yaratmayı ve daha bunun gibi pek çok şeyi bilmek gerekiyor. Ancak bunları bilmek de yetmiyor. Sanat, yaşamı anlamlandırabilme ve yeniden üretebilme çabası olduğu için yaşama dair söyleyeceklerinizin olması gerekiyor. Yazmak isteyenlere ilk tavsiyem yazmaya başlamaları olacaktır.

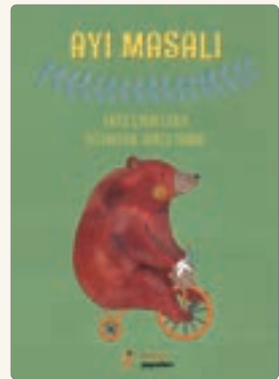
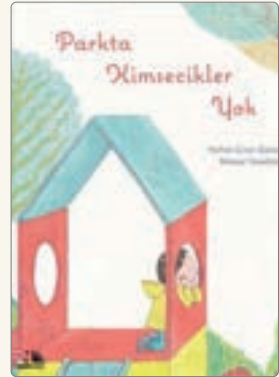
Yazmak için nasıl bir ortama ve düzene ihtiyaç duyuyorsunuz? Çalışma masanızı sözcüklerle resmeder misiniz?

Doğrusunu söylemek gerekirse bir çalışma masam yok. Evimizin her yeri benim için bir çalışma

alanı olabiliyor. Yazmak için zamanım o kadar kısıtlı ki özel bir ortam ya da alan arama veya düzenleme lüksüm yok. Sessiz bir ortamda yazabiliyorum. Kahve ise vazgeçilmezim.

Şimdilerde neler yapıyorsunuz? Üzerinde çalıştığınız bir çocuk kitabı/yeni projeler-atölyeler var mı?

Farklı yayınevlerinden beş kitabım yayıma hazırlanıyor. Kimisi editörlük aşamasında, kimisi de çizim aşamasında. Bu kitaplar dışında şu an üzerinde çalıştığım bir resimli kitap dosyam var. Yaratıcı drama kitabımı yeniden ele almayı da arzu ediyorum. Her ay farklı bir platformda en az bir atölye yapmaya gayret ediyorum. Bu sonbahar TÜBİTAK'ın desteğiyle gerçekleştirilen Çocuk Kütüphanelerindeki Vizyoner Dönüşüm Projesi'nde yer alacağım. Kadıköy Belediyesi Moda Gönüllü Evi bünyesinde kurduğumuz Moda Çocuk Kitaplığı'nın gönüllü olarak koordinatörlüğünü yapıyorum.

“Her şeyin her şeyle ilgisi vardır”

Yazan: Emel Altay

İklim'i Ne Değiştirdi Böyle?

Mavisel Yener

Resimleyen: Öykü Akarca

Editör: Hasret Parlak Torun

Redhouse Kidz Yayınları, 64 sayfa

“Her şeyin her şeyle ilgisi vardır.” Hikâyemizde bu sözü dilinden düşürmeyen de her şeyi başlatan da aynı kişi: Evin küçüğü Asaf. Küçük çocuk televizyonda izlediği belgesellerle iklim değişikliğinin tehlikeleri konusunda bilgiyle ve doğal olarak endişeyle dolmuş. Asaf'ın usanmadan tekrarladığı diğer sözse “aşırı”. Biri dişlerini fırçalarken suyu fazla mı akıtıyor, kullanmadığı hâlde elektrikleri mi söndürmüyor, bilgisayarını hep açık mı tutuyor? Asaf hemen belirip “Aşırı... aşırı... aşırı...” diye bağırarak ikaz lambalarını yakmaya başlıyor. Tabii bizim hikâyemizde

Asaf'ın uyarılarının tek bir muhatabı var; ablası İklim.

İklim krizini durdurmak için beyin fırtınası

Çocuk kitapları dünyasının en üretken ve sevilen yazarlarından Mavisel Yener'in, Redhouse Kidz'den çıkan

Her şeyin her şeyle bağlantılı olduğu olayların başlangıcında, birazcık sorumsuz bir abla ve izlediği belgesellerle bilinçlenmiş küçük kardeş var. Peki, tüm bunların iklim kriziyle ilgisi ne?

son kitabı *İklim'i Ne Değiştirdi Böyle?*, küresel iklim krizini bir ailenin gündelik ev hayatındaki iletişiminin odağına koyarak farkındalık ve sorumluluk duygusu yaratmayı amaçlayan bir eser. Kitabın anlatıcısı büyük kız kardeş İklim olsa da başlatıcısı küçük erkek kardeş Asaf. İklimin doğal kaynakları bilinçli tüketmeyle ilgili atışmaları önce dedelerinin ilgisini çekiyor. Anne ve babanın da dâhil olmasıyla olay, aile içi bir yarışmaya evriliyor. “Küresel iklim krizine karşı kim en iyi projeyi tasarlayacak?” konulu yarışma çocukları olduğu kadar büyüklere de heyecanlandırıyor. Annenin hakem olduğu yarışmada dede, baba ve çocuklar, iklim krizini durdurmaya yönelik fikirlerini sunuyorlar. Aslında kitap, bize hikâyeyi anlatan İklim'in büyük bir icat yaptığından bahsetmesiyle başlamıştı. Sayfalar ilerleyip yarışmaya ulaştığımızda, İklim'in icadını da öğreniyoruz.

100'ü aşkın kitabın yazarı Mavisel Yener, iklim krizini bir ailenin odağına yerleştirdiği son kitabında da öğretici ve eğlenceli bir hikâye yaratıyor. Öykü Akarca da çizimleriyle karakterleri ve anlatılanları gözümüzde canlandırmamızı kolaylaştırıyor. ■

Dilin açıklığı ve akıcılığı ★★★★★★☆☆

Kurgunun özgünlüğü ★★★★★★☆☆

Çizimlerin ifade gücü ★★★★★★☆☆

Kapak tasarımı ve baskı kalitesi ★★★★★★☆☆

Redaksiyonun titizliği ★★★★★★☆☆

SHARON M. DRAPER

- ABD Yılın Ulusal Öğretmeni Ödülü
- 5 Coretta Scott King Edebiyat Ödülü
- Margaret A. Edwards Yaşam Boyu Edebi Başarı Ödülü

ÇOK SATAN İÇİMDEKİ MÜZİK'İN DEVAM KİTABI

"Melody'nin sesi her zamanki gibi esprili. Çeşitli etnik kökenlerden ve engellere sahip yardımcı karakterler ona saygı ve empatiyle yaklaşıyor. Onu gerçekten anlayan topluluğun bir parçası olmuş durumda."

Publishers Weekly

Yazarın Diğer Kitapları

90. Baskı
749 Bin Adet

9. Baskı
107 Bin Adet

genctimas.com
genctimas

genc_timas
genctimas

Çocuklar için yazmak...

Anlatı dili, aşına olduğumuz Cemil Kavukçu dili değil. Yer yer mekanik bir tekdüzeliğe kayan, kurallı, basit cümlelerle örülmüş bir metin elimizdeki.

Yazan: Safter Korkmaz

Siyah Rüya Taşı

Cemil Kavukçu

Resimleyen: Çağla Yiğit

Editörler: Mehmet Erkurt, Ceylin Aksel

Can Çocuk Yayınları, 96 sayfa

Fethi Naci, Cemil Kavukçu'nun *Dönüş*¹ romanı hakkında kaleme aldığı yazısında şöyle der: “*Cemil Kavukçu için, daha önce, ‘bir anlatı ustası’ demiştim; Dönüş’ü okuduktan sonra artık bir ‘Cemil Kavukçu üslubu’ndan söz edebilirim.*”²

Kavukçu’yu öyküleriyle tanımış ve sevmiş bir okuru olarak, *Siyah Rüya Taşı*’nı elime aldığımda beklentim tam da buydu: “Cemil Kavukçu üslubu.” Parmak sallamayan, bir şeyler öğretmeye çalışmayan, “çocuklara göre yazmalıyım” kaygısı yaşamayan bir “anlatı ustası”nın; süssüz ama basite kaçmayan, sözcük cimrisi ama kahramanlarını detayda var eden, kurduğu kendine has dil ile okurunu kıskıvrak yakalayan üslubu...

Kavukçu öykülerini okurken, olaylar gözünüzde canlanır. Görsel bir yanı vardır anlatı dilinin. Kahramanları sorunlu insanlardır sıklıkla; kendileriyle ya da toplumla yahut yaşadıkları zamanla barışık olmayan tiplerdir. Yazarın, kahramanlarına yönelik eleştirel bakışını sezinleriz okurken. Şaşırtan kurularıyla, sürpriz sonlarıyla, parmakla göstermeden açık eder meramını.

Çocuk okuru, bu edebi yetkinlikle tanıştırdığı Kavukçu anlatısının derinliklerinde yeni ufuklar edinmelerini amaçlamak elbette değerli bir çaba. Öte yandan, her çaba istenilen sonuca ulaşmayabiliyor.

Yaşken eğilmesin çocuklar

Siyah Rüya Taşı’na dair eleştirimin odağında, yukarıda değinip geçtiğim bir kaygı hâli var diye düşünüyorum: “Çocuklara göre yazma kaygısı.” Öyle bir kaygı ki, bir anlatı ustasını bile kendisi olmaktan uzaklaştıran, kapakta ismi olmasa o metni yazdığına ikna olmayacağınız bir hâlin müsebbibi.

Çocuk edebiyatımızda sık karşılaşılan bir durum, “çocuklara göre yazma” çabası. İçinde çocuğu küçümseyen, onun “has edebiyattan” tat alamayacağı -anlayamayacağı- önyargısını da barındıran bir yaklaşım bu. “Yaşken eğilmesi gereken” çocuklara,

¹ *Dönüş*, Cemil Kavukçu, Can Yayınları, 1998

² *Yüz Yılın 100 Türk Romanı*, Fethi Naci, T. İş Bankası Kültür Yayınları, s. 609

basit bir dille öğretici metinler hazırlamak, belli konulardan uzak durup belli mesajları tekrarlamak, sık karşılaşılan bir formül. Burada Ursula K. Le Guin'in, çocuklar için yazmaya dair meşhur ironisini anlamadan geçmek haksızlık olur. Şöyle der Le Guin: *"Tabii basittir çocuklar için yazmak. Onları yetiştirmek kadar basit. Bütün yapacağınız, seksi çıkartmak ve küçük kısa kelimeler, küçük salakça fikirler kullanmak, çok korkunç olmamak ve mutlu bir son olmasına dikkat etmektir. Tamam mı? Kolay. Hemen yazın. Haydi."*³

Eleştirinin eleştirisi

Siyah Rüya Taşı'nı okuyup bende bıraktıklarını tartmaya başladığımda, itiraf etmeliyim ki Cemil Kavukçu isminin ağırlığı tedirgin etti beni. Bu metni başka bir isim kaleme almış olsa -örneğin ilk romanını yayımlamış genç bir yazar- bu kadar tedirgin olur muydum, diye düşünmeden edemedim. Bu yazıyı hazırlarken bile, ara ara durup metinde öne çıkarabileceğim, "Hah işte bu Cemil Kavukçu'ya yarasır bir buluş, bir dil becerisi," diyebileceğim pasajlar arayışına girmem bu tedirginlikten kaynaklı olmalı. Dahası, kitaba dair kimi gazete ve İnternet mecralarında yayımlanan övgü yazılarını düşününce, tedirginliğimin artan katsayısını varın siz hesap edin. Bahsettiğim yazılarla birlikte hissettiğim tedirginliği de çocuk edebiyatımızın başka bir zayıflığına yormak gerekir diye düşünüyorum: Oturmuş bir eleştiri geleneğinin olmayışına. Oysa başarılı olana hakkını teslim edip olmayana olmamış diyebilmek, çocuk edebiyatımızın geldiği noktada belki de en yakıcı ihtiyacı.

Bu rüya başka rüya

Kitaba dönecek olursak. Bunca yakınmamdan anladığımız üzere, öncelikle anlatı dili, aşına olduğumuz Cemil Kavukçu dili değil. Yer yer mekanik bir tekdüzeliğe kayan, kurallı basit cümlelerle örülmüş bir metin elimizdeki. Metne, "okunuyor mu okunuyor, anlaşılıyor mu anlaşılıyor" cephesinden bakarsak sorun görmeyebiliriz elbette. Öte yandan, özellikle kitabın ilk bölümlerinde -örneğin hemen girişte anneyi takip ettiğimiz satırlarda- metnin

hacmi artsın diye yazıldığı hissine kapıldığım, gereksiz detaylar ve sarkmalarla karşılaşmak mümkün.

Tanrı anlatıcından dinlediğimiz olaylar silsilesi içinde, yer yer kahramanların diyaloglarının da kulağa yapay tınladığını belirtmem gerek. Kitabın başkahramanı Emre ile ebeveyni arasındaki diyaloglar çok düzgün ve kurallı. O yaşlarda bir çocuğun -hele de bir oğlan çocuğun- konuşma ve düşünce akışı düşünüldüğünde bu düzgünlük şaşırtıcı.

Emre'nin bu hâli sadece ebeveyni ile ilişkisiyle de sınırlı değil. Benzeri bir mekanik yaklaşım ve diyalog tarzını, hikâyedeki üstün-uzaylı karakterlerde de sezinlemek mümkün. Onlardaki bu hâli, uzaylı oluşlarına yorsak da romanın akışı içinde göze batmasını söyleyebiliriz.

Gelelim romandaki didaktik öğelere. Yoğunlukla kitabın başlangıç bölümlerinde olmak üzere, çocukların ne yapıp ne yapmamaları gerektiği üzerine türlü çeşit değinmeyle karşılaşırız metinde. Örneğin bir çocuğun sağlıklı beslenmesi için ne yemesi gerektiği detaylıca anlatılmakta. (s. 10) Bu konuda reklamların, sosyal medyanın olumsuz rolünden bahsedilmesi de cabası. Okul servisi örneği üzerin-

³ *Kadınlar, Rüyalar, Ejderhalar*, Ursula K. Le Guin, Metis Yayınları

den ebeveynin çocuğa güveni -ya da ona özgüven aşılması- (s. 11); çocuğun tanımadığı yabancılara karşı dikkatli olması gerektiği bilgisi (s. 15 başta olmak üzere metnin farklı yerlerinde tekrarlı); çocuğun ebeveyne mutlak doğruyu söylemesi, sır saklamaması gerekliliği (s. 17 de başlayıp ilerleyen sayfalarda tekrarlı); tedbiri elden bırakmadan yardıma ihtiyaç duyanlara yardım edilmesi gerekliliği gibi pek çok “öğretici” hatırlatma okuru bekliyor satır aralarında. Bu hatırlatmaların dışında, Emre ve ebeveyni arasındaki ilişki, her detayıyla ideal ailenin modellendiği örnek bir tabloya referans veriyor. Uyku düzeninden dış fırçalamaya, ceketin askıya asılmasından yemek/kahvaltı alışkanlıklarına, ödev yapma rutininden televizyon izleme adabına, günlük yaşama dair pek çok olumlu davranış kalıbı, metnin geneline yayılmış şekilde okura gösteriliyor.

Dünyanın bozulan ekolojik dengesi

Elbette romanın ana temasını da atlamamak gerek didaktizm meselesinde. Roman, üstün uzaylı varlıkların yol göstericiliğinde, Dünyalı çocukların iklim krizi ve diğer ekolojik sorunlarla tanışmaları, farkındalık edinmeleri ve mücadele etme kararlılığına erişmelerini konu ediniyor. Tabii ki bir romanın ana gövdesinin, iklim krizi ve dünyanın ekolojik sorunları temelinde yükselmesi, tek başına o romanı didaktik bir metin saymamıza sebep olmaz. Bu noktada belirleyici olan, temanın, edebi metin içinde nasıl ifade edildiği, okura nasıl aktarıldığıdır. *Siyah Rüya Taşı*, bu konuda “kör parmağım gözüne” yöntemini benimsemişe benziyor. Emre ve ailesi ile tanıştığımız ilk bölümlerden sonra, romana hızlı bir giriş yapan uzaylılar oldukça üstenci bir üsluba sahipler. Hemen her diyalogları Dünya’nın ekolojik dengesi ve onu bozan insanlık ile ilgili. İnsanların Dünya’yı (ve hikâyemize göre evreni de) yok edecek davranışlarını sürekli çocuklara hatırlatıp, çözümün çocukların elinde olduğunu dikte etmeleri karakteristik özellikleri. Okur olarak, bu sorunların bu kadar parmak sallayan bir şekilde anlatılmadığı, çözüme dair reçetenin bu kesinlikle verilmediği bir kurgu beklerdim. Sezgiye, keşfetmeye ve bu yolla

düşünerek öğrenmeye yer bırakmayan bir anlatı biçimi karşımızdaki. Dahası Greta Thunberg’in konuşması gibi, daha çok kurgu dışı bir eserde karşılaşmayı umduğum, gerçek yaşamdan alınma canlandırmaların da anlatıyı didaktik olmaktan kurtardığını söylemem pek mümkün değil.

Son olarak, iklim krizi ve su sorunu başta olmak üzere Dünya’nın ekolojik dengesini konu edinen pek çok kitapta hissettiğim bir eksikliğe dair birkaç kelime etmek isterim. Çoğu eserde, bu sorunların kaynağı da çözümü de sıradan insanların gündelik alışkanlıklarında yatıyormuş gibi bir hava seziliyor. Oysa örneğin, Dünya üzerinde kullanılan suyun sadece yaklaşık %2’si insanların gündelik kullanımına harcanıyor. Benzeri istatistikler, sera gazı salınımından doğaya bırakılan atıklara kadar pek çok konuda verilebilir. Elbette Dünya’nın ekolojik dengesi için bireysel sorumluluklarımızın farkında olmak, önlemler almak, çocukları bilinçlendirmek çok önemli. Öte yandan kitaplarda yoğunlukla işin sadece bu sosyolojik boyutuna değinilip, gelişmiş devletlerin ve büyük sanayi tekellerinin sorumluluklarına gerektiği kadar değinilmemesi önemli bir zayıflık olsa gerek. ■

Dilin akıcılığı ★★★★★☆☆☆☆☆

Kurgu ve üslup ★★★★★☆☆☆☆☆

Kapak tasarımı ve baskı kalitesi ★★★★★☆☆☆☆☆

Redaksiyonun titizliği ★★★★★☆☆☆☆☆

Adil Yaşamın Ortak Paydası: Bir Eşittir İki

Anna Doherty'nin görsel katkısı metni yavanlıktan kurtarıyor. Boz bulanık ayı ve tavşanı rengârenk ağaçlar, yapraklar ve meyvelerle dengeliyor.

Kardeş Payı

Pippa Goodhart

Resimleyen: Anna Doherty

Türkçeleştiren: Çağıl Baykara

Vidhata Yayınları, 28 sayfa

Yazan: Adnan Saracoğlu

“Pay”, “paydaş”, “eşitçe, hakça, adil paylaşım” binlerce yıldır insanların dilinden düşmeyen ancak kalbine bir türlü yerleşemeyen kavramlar. Adaletle eşitliği bir tutmayan insanlar, keserin hep yöneticiye, zengine ve güçlüye yonttuğunu görmek istemezler. Birilerinin daha eşit olmasıyla son bulur döngüsel hikâyemiz.

Ahlaki dilemmayı çocuklara yansıtmak, bunu yaparken öğütçü nine rolünden uzak durmak pek kolay değil. Pippa Goodhart, *Kardeş Payı* kitabında bu sulara kulaç atmaya çaballıyor.

Seç beğen hayvanlardan birini. Ayı ille de olmalı, yanına ne koysak ne koysaaaaak? Hah buldum, tavşan! Bir meyvenin peşinde sergilesinler hünerlerini. Zıplar zıplar alamazlar; ölçer, biçer, başaramazlar.

Dayanışmanın kapısını çalarlar. Ne ki aritmetikten geçmez dayanışmanın yolları. Biri yer, biri bakar, okuyan çocuklar çok ama çok kızar.

Metin alabildiğine tipik bir şekilde ilerlerken düğümün inceliklerle, bildirerek değil duyumsatarak çözüleceği kavşakta boşuna bekler dururuz. Yazar öğütçü böceklerle çıkagelir: Bir artı bir eşit değilmiş ikiye. Başta zaten tavşanın dediğini bir kez de böcek kardeş yineler. Eşitlik ve adalet dersinden kıl payı geçen tavşanla ayı, bu kez böceğin derdiyle dertlenirler. Kimi açken de düşer adalet peşine, kimisi tokken ister hep kendine. Metin bazında gücü ve espriyi sona saklıyor yazar. Böcek yapmış numarasını, okurun gülümsemesini bekliyor.

Anna Doherty'nin görsel katkısı metni yavanlıktan kurtarıyor. Boz bulanık ayı ve tavşanı rengârenk ağaçlar, yapraklar ve meyvelerle dengeliyor. Kocaman figürler minnacık canlılarla kol kola giriyor. Özellikle geometrik keskinliğe yüz vermediği tavşanla dopdolu iki koca sayfada, hareketi ve süreci güçlü bir sadelikte yansıtıyor, alanı sütunlaştırarak boşluğu genişletiyor. Font tercihini ve metnin resimlere göre konumlanışını da artı hane yazarsak illüstrasyonun güvenli sularında yüzdüğünü söyleyebiliriz. Epeyce güvenli, pek yaratıcı değil!

Öğretici, aktarıcı kitaplar adına büyük, anlatım olanakları sınırsız resimli kitaplar adına küçük bir adım. ■

Çizimlerin ifade gücü ★★★★★★★★☆☆

Kurgunun özgünlüğü ★★★★★★★★☆☆

Dilin akıcılığı ★★★★★★★★☆☆

Grafik tasarım ve baskı kalitesi ★★★★★★★★☆☆

En şöhretli şanssızlar

Yazan: Toprak Işık

Timsah dinazor değildir; çünkü ayakları yanlardadır. Oysa bir dinazorun ayakları kuşlardaki gibi vücudunun altındadır. Ayak testinden geçen kuşlar dinazor değildir ama dinozorlar kuşların atasıdır.

Gezegemizi terk etmelerinin üzerinden altmış milyon yıldan fazla geçti. Fosilleri olmasa tanışamazdık. Hiç karşılaşmadığımız hâlde gözümüzde bu kadar şöhretli olmaları nedendir acaba? Görünüşleri bakımından insan hayalini zorlayacak bir orijinalliğe sahipler. Genel algı, devasa ve vahşi canlılar oldukları yönünde... Oysa tavuk kadar olanları da var.

Mike Lowery, onları konu edinen bir kitap yazmış ve resimlemiş: *Dinazorlar ve Diğer Tarih Öncesi Canavarlar Hakkında Muhteşem Ötesi Bilgiler!* Ünlem işareti de bu davetkâr isme dâhil. Başrol dinozorlara verilmiş olsa da kitapta diğer tarih öncesi canlılar da var. Kapakta, gazilyonlarca gerçek bilgi olduğu belirtilirken okur, dev böceklerle karşılaşacağı konusunda da uyarılıyor. Şafak Kılıç'ın Türkçeleştirdiği eser, ülkemiz okurları için İthaki Çocuk tarafından yayımlanmış.

Eser sekiz bölümden oluşuyor. İlk bölümde dinozorların ne olduğu ve ne olmadığı anlatılıyor; konuya dair basit testler öneriliyor. Timsah

dinazor değildir; çünkü ayakları yanlardadır. Oysa bir dinazorun ayakları kuşlardaki gibi vücudunun altındadır. Ayak testinden geçen kuşlar dinazor değildir ama dinozorlar kuşların atasıdır.

“Dünya’nın Kısa Tarihi” adlı ikinci bölümünde ise dinozorların ortaya çıkışının milyonlarca yıl öncesine dönülüyor, gezegenimizin geçirdiği dönemler Prekambriyen çağdan başlanarak Kretase devrine kadar tek tek tanıtılıyor. Hem Dünya’nın hem de ona konuk olan canlıların değişim ve dönüşümü anlatılıyor. Soyu tükenen pek çok canlı türü de sayfalarda yerini alıyor.

Üçüncü bölümün adı, “Dinozorlarla Tanışın”. Önceki bölümde oluşturulan alt yapının üzerine pek çok dinazor türü hakkında bilgiler sunuluyor. Dinozorların boyutları, ağırlıkları, vücut şekilleri gibi

fiziksel özelliklerinin yanı sıra yaşayış biçimleri de bu bilgiler arasında... Titanozor, bir yolcu uçağından daha uzun ve günümüzdeki en iri fillerin on katı ağırlığa sahip... Spinosaurus, hepi topu on beş metre uzunluğunda ama sırtındaki iki metrelik dikenlerle ve yüzebiliyor olmasıyla dikkat çekiyor. Troodon, en zeki dinazor olarak şereflendirilmiş; çünkü diğerlerine göre çok daha büyük bir beyne sahip. Üstelik gözleri kafasının yanlarında değil, önünde, ki bunun onu daha iyi bir avcı yaptığı düşünülüyor. Dilong ise şimdiye kadar keşfedilmiş dinozorların en küçüğü; bir kargayla omuz omuza gezebilecek ebatlarda.

Dinazorlar ve Diğer Tarih Öncesi Canavarlar Hakkında Muhteşem Ötesi Bilgiler!

Mike Lowery

Türkçeleştiren: Şafak Kılıç

Editör: Ebru Koç Bal

İthaki Çocuk Yayınları, 120 sayfa

Dördüncü bölüm biraz hüzünlü. Dinozorların gizemli yok oluşları anlatılıyor. Bu konuda bazıları pek uçuk olan bir sürü teori var. Çok fazla sayıdaki tırtılın, yiyebilecekleri her şeyi tüketerek dinozorların kıtlıktan ölmelerine neden olması gibi... Kimisi de yok oluşun gerisinde uzaylıların bulunduğu iniyor. Kitabı okuyanlar daha da tuhaflarıyla karşılaşacaklar.

Beşinci bölüm, soyu tükenen canlılar hakkında bildiklerimizi en fazla borçlu olduğumuz insanlara, kemik avcılarına, yani paleontologlara ayrılmış. Altıncı bölümde yünlü mamut, enteledon ve kılıç dişli kaplan gibi diğer tarih öncesi yaratıklardan bahsedildikten sonra kitabın en eğlenceli bölümlerinden birine geçilmiş. "Hadi Dinozor Çizelim" başlığı altında, bu ilginç canlıların çeşitli türlerini kolayca resimlemenin yolları gösterilmiş. Kitabın, dinozor şakaları ile şenlendirilen sekizinci ve son bölümü, resimli bir takvim gibi de düşünülebilir; hikâyenin en başından bu yana tüm tarihsel süreç görselleştirilerek anlatılmış. Aslında şakalar kitabın bütününde bol miktarda bulunuyor; ancak bazı espriler, belki de orijinal dillerinden kopartılarak yaşatılmaları mümkün olmadığından biraz soluk kalmış.

Kitabın büyük boy hazırlanması iyi olmuş. Yan yana iki sayfanın birlikte kullanılması bol resimli kompozisyonu geniş bir alana yayma olanağı sağlıyor; ancak sayfaların birleştiği yerde kitaba zarar vermeden tam açılmayan bir kısım kalıyor ve bu, görselleri, bazen de yazıları görmeyi zorlaştırıyor.

Lowery, gençlerin ve dinozorlara meraklı yetişkinlerin ilgisini çekecek bir eser ortaya koymuş. Resimler ve içindeki şaşırtıcı bilgiler okumayı kolaylaştıracak nitelikte. Sayfalardaki bilgilerin çokluğu bazı okurları ilave araştırmalara da yönlendirecektir. ■

Dilin açıklığı ve akıcılığı ★★★★★★☆☆

Bilgilerin çağdaşlığı ve bilimselliği ★★★★★★☆☆

Konunun işlenişi ★★★★★★☆☆

Çizimlerin ifade gücü ★★★★★★☆☆

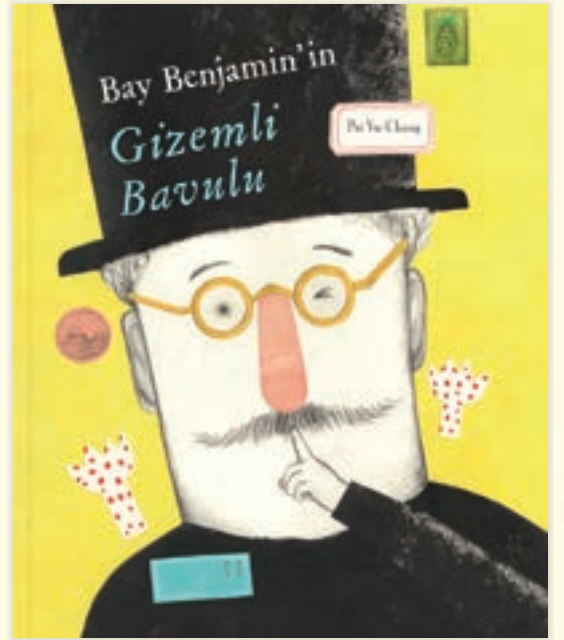
Grafik tasarım ve baskı kalitesi ★★★★★★☆☆

Bay Benjamin'in Gizemli Bavulu

Bay Benjamin, sıra dışı fikirlere sahip bir filozoftu. Bir gün kaçmak zorunda kaldı ve yola çıkarken yanına ağır bir bavul aldı. Kimse içinde ne olduğunu bilmiyordu...

Walter Benjamin hakkında gerçek bir hikâyeden esinle...

Yazan ve Resimleyen: Pei-Yu Chang
Çeviren: Çağla Vera Kılıçarslan

f meavyayincilik

meavyayincilik

meavyayincilik

www.meav.com.tr

Boşluk Postası

Sansür yasasının meclisten geçtiği şu günlerde, gazetecilik mesleğinin yapılamaz hâle geldiği bir memlekette, kaç aile çocuklarının gazeteci olmasını ister ki?

Yazan: Adalet Çavdar

Bugün Haber Yok

Ümit Mutlu

Resimleyen: Hatice Karakaş

Editör: Burhan Düzçay

Tudem Yayınları, 56 Sayfa

Öyle bir zamanda öyle bir çocuk kitabı çıktı ki karşıma, ne desem yetersiz! Ümit Mutlu, gazetecilik bölümü mezunu bir yazar. Bir süre çeşitli gazetelerde çalışmış; ama sonra kendini editörlük ve yazarlık masasında bulmuş. Eylül ayında Tudem Yayınları'nın "Tek Başıma Okuyorum" serisinden yayımlanan, *Bugün Haber Yok* kitabı ise zamanın ruhuna denk düşen bir kitap.

Sansür yasasının meclisten geçtiği şu günlerde, gazetecilik mesleğinin yapılamaz hâle geldiği bir memlekette, kaç aile çocuklarının gazeteci olma-

sını ister ki? İdeallerimiz, çocuklarımız hayatlarını ömür boyu etkileyecek kararlar alacakları zaman, nasıl devreye girer? Çocuklarımızı zı bir mesleğe yönlendirirken, o mesleğin bu memlekette yapıp yapılamayacağını nasıl

anlatırız? Ya da daha farklı bir açıdan yaklaşalım; bugün olup biteni kendi çocuklarına, onların anlayabileceği bir biçimde anlatabilen kaç aile vardır? Ya ben, çocuğum olsa ne yapardım? Gazeteci, editör ya da çevirmen olmak istese ona neler anlatırdım? Bilmiyorum!

Ümit Mutlu, 1930 senesinde BBC Radyo'dan verilen "Bugün haber yok," anonsunun kurgusunu yazıyor. Bir akşam yemeğinde televizyon açık, haber spikeri ekranda yerini alıyor ve izleyenlere "Bugün çok ilginç bir gün. Çünkü bugün... Bugün haber yok," diyor. Bir akşam yemeği haberler olmadan yenir mi? Nasıl olur da bir memlekette, bir gün içinde yayımlanacak hiçbir haber olmaz? Ya İnternet siteleri? Oralarda da yeni bir şey yok. Her şey, bir önceki günden kalma.

Küçük kahramanımız Ahmet bu meselenin üzerine gider. Daha önce hiç haberin olmadığı bir günün yaşanıp yaşanmadığını araştırır. Bu sırada okul kütüphanesinin ne kadar sınırlı kaynağa sahip olduğunu da fark eder. Araştırması ilerlerken, amcası gazeteci olan arkadaşı Hilâl'e, "5N 1K"nın ne olduğunu tekrar tekrar anlatır. Edindiği bilgiler ışığında kendi haberini kendi yazma kararı alan Ahmet'e, Hilâl de katılır. Bir haber yazma heyecanı ile başlayan macera, bir okul gazetesine evrilir ve ortaya "Boşluk Postası" çıkar. Gazetecilik yapma havyalı, bir grup arkadaşın becerisi ve birlikte yapılan işlerin artan kıymeti "Boşluk Postası"nı var eder.

Öyküde olaylar akarken bir yanda da gazeteci Metin'in, bulunduğu bir fikirle gazeteciliğe ve insan hayatına başka türlü bir bakış geliştirmesini izleriz. Habersiz geçen ikinci günün sonunda Metin, sokağa iner ve sokakta yaşayan birini ekrana çıkarıp, ona hayatının nasıl bu noktaya geldiğini sorar.

Görmezden gelinen, sıradan insanların aslında ne kadar önemli olduğunu ve her insanın anlatılacak bir hikâye taşıdığını bize gösterir. Özetle, görmek isteyene, haber her yerdedir.

Kimimiz eğitim hayatı boyunca okul gazetesine yazmış ya da belki de o gazeteye haber olmuşdur. Benim yazma maceram da okul gazetelerinde başladı diyebilirim. Lise gazetemizin adı “Genç Ufuklar”dı ve elbette şahane edebiyat öğretmenimizin heyecanı hepimize sirayet etmişti. O gazetenin kopyaları, ne yazık ki elimde yok; ama olur ya bir gün bir şekilde eski okuluma gidersem, belki arşivinde bulurum. Liseli Adalet’in neler yazdığını öyle merak ediyorum ki...

Ümit Mutlu, *Bugün Haber Yok* kitabıyla çocuklara gazeteciliğin ne olduğunu anlatıyor ve çeşitli gazetecilik terimleriyle tanıştırıyor. Cümlelerin arasında serpiştirdiği söz kalıplarıyla da çocukların zihninde iz bırakıyor. Dahası yazdıklarıyla onlara hayal kurduruyor ki sanırım en önemlisi de bu; hem de en zoru...

Keşke çeşitli meslekler üzerine, benzeri kitapların sayısı daha da artsa. Çocukların aklında bir kıvılcım belirse, meslekleri basmakalıp klişelerle değil böylesi içeriden anlatılarla öğrenseler. Ben çocukken bu kitabı okusam, gazeteci olmanın dışında bir şey düşünür müydüm bilmiyorum? Gerçi *Küçük Kara Balık*'i okudum da ne oldu, sürekli evden kaçmayı düşünüyorum... ■

Dilin açıklığı ve akıcılığı ★★★★★★★★★★

Çizimlerin ifade gücü ★★★★★★★☆☆☆

Kapak tasarımı ve baskı kalitesi ★★★★★★★☆☆☆

Redaksiyonun titizliği ★★★★★★★★★★

**Masalperest sizi
okudukça farklı
dünyalara götürecek
eğlenceli bir yolculuğa
davet ediyor!**

**MASAL
PEREST**
@masalperestkitap

Hakikatin peşindeki hikâye

Parmenides'den günümüze sadece belli bölümleri kalan "Doğa Üstüne" şiirinden hareketle yaratılan bu hikâye için, Louise Guillemot, Phoebe'nin ağzından mizah yüklü sıcacık bir dil yaratmış.

Yazan: Karin Karakaşlı

Kitap serileri, farklı parçalardan oluşturdukları özgün külliyatla hep hediye sayılır. Metis Yayınlarının -her geçen yıl yeni kitaplarla gelişen- "Küçük Filozoflar" serisi de işte tam böylesi bir hediye. Bugüne kadar aralarında Albert Einstein, Sokrates, Jean-Jacques Rousseau, Nietzsche, Descartes, Newton, Galileo, Hannah Arendt'in de bulunduğu pek çok düşünürü, genç okurlarla buluşturan "Küçük Filozoflar", felsefe ve edebiyat tutkunu her yaşta okuru da cezbeden özel bir çalışma. Louise Guillemot'nun hikâyesine, Lauranne Quentric'in sıcacık, renkli çizimlerinin eşlik ettiği, serinin yirmi sekizinci kitabı *Parmenides ve Güneş'in Kızı* (*Parménide et la fille du Soleil*)'ni oyunbazlık gereken yerlerdeki mükemmel buluşlarla dolu çevirisiyle Siren İdemen Türkçeye kazandırmış.

Elea Okulu'nun kurucusu sayılan Parmenides (M.Ö. 515-445), felsefe tarihinde doğru ile sanıyı birbirinden keskin biçimde ayıran ilk rasyonalist filozof olarak kabul ediliyor. İtalya'nın güneyinde o dönem bir Yunan koloni kenti olan Elea'da soylu bir ailenin oğlu olarak doğan Parmenides'e göre her şey ezeli, ebedi ve birdir. Yoktan varlık, varlıktan da yokluk meydana gelmez. Gerçeklik ve düşünceyi özdeşleştiren Parmenides, kavramlar dünyasının kapısını açmıştır.

Tanrıçanın anlattığı masal

Parmenides ve Güneş'in Kızı, işte bu büyük düşünürü ve kavrayış dünyasını çocuklarla tanıştıran.

Louise Guillemot, bu nok-

tada yaratıcı bir ters köşeye başvurarak, anlatıcı ses olarak sözü doğrudan Güneş'in Kızı Phoebe'ye bırakmış. Güneş Tanrısı babası Helios ile kız kardeşleri Merope, Helia, Aetheria ve Dioksippe ile birlikte denizin açıklarındaki Gece Sarayı'nda yaşayan Phoebe, masalların başındaki "Bir varmış, bir yokmuş" tekerlemesini sorgulayarak başlıyor söze. Onun gönlü "daima-olan" bir şeyi bulmakta. Çok parlak bir ışık yaydıkları için bütün zamanla-

Parmenides ve Güneş'in Kızı

Louise Guillemot

Resimleyen: Lauranne Quentric

Türkçeleştiren: Siren İdemen

Metis Yayınları, 64 sayfa

rını sarayda bir nevi tutsak olarak geçiren bu kız kardeşler içerisinde doğal merakı ile kaderine isyan eden Phoebe, Ay'ın gardırobundan bir görünmezlik örtüsü çalıyor ve ışığını gizleyerek dünya üzerindeki macerasına başlıyor.

Güneş'in Kızı'nın dünyaya ve insanlığa dair izlenimleri son derece çarpıcı: *"Düşünsene, günün birinde, insanlar uyanıyor, evlerinden çıkıyor, konuşuyor, birbirlerine hikâyeler anlatıyor, geceleyin gökyüzünü seyrederek hayallere dalıyorlar. Ertesi gün, evlerinden kovuluyorlar, harabelerinin üzerine saraylar inşa ediliyor. Ya da birileri çıkıyor, ciddi bir sesle, savaşa gitmek gerektiğini söylüyor, yerlerinden yurtlarından uzaklara... Evler boşalıyor. Savaş onların topraklarına geliyor ve ev mev kalmıyor. Bir gün var olan, ertesi gün yok oluyor. İnsanlar hafızayı icat etmiş, ama durmadan unutuyorlar... Bugün burada olanların dün olmadığı, yarın da olmayacağı bu dünya ne biçim bir yer?"*

Yolculuğunun bir aşamasında Elea kentine ayak basan Güneş'in Kızı, burada kendisine rehberlik etmesini isteyen genç Parmenides ile karşılaşılıyor. Yolculuğa birlikte devam eden ikili, İyonya'da ozanları dinliyor, evrenin nasıl doğduğunu tartışan felsefecilere kulak kabartıyor. Kafası karışık bu insanları hayaletlere benzeten Phoebe, bütün bu arayıştaki cesaret ve ahenkten etkileniyor. Sonunda da Parmenides'i aradıkları yanıtı bulmak ümidiyle Gündüz ve Gece yollarının kapısına, Adalet tanrıçası Dike'nin diyarına getiriyor. Onlara "Olan" ve "Olmayan" adlı iki yolu gösteren Tanrıça, genç

Parmenides'e şöyle sesleniyor: *"Ben konuştuğça Hakikat'in kalp atışlarını duyacaksın. İnsanların birbirine anlattığı binlerce hikâyenin tek kalbi bu."*

Şimdi'nin kalp atışları

Phoebe ve Parmenides hakikatin kalbine, en büyük gizeme ortak kılınıyor: *"Biz" bazen gözden kayboluruz, 'olan' asla kaybolmaz. 'Olan' ezelden beri ve sonsuza dek şimdidir. Onun dışında hiçbir şey yoktur. O hiçbir zaman doğmadı ve hiçbir zaman ölmeyecek. Ne başlangıcı ne de sonu vardır, tamamlanmış mükemmel bir küre gibidir, ne bir şey eklenebilir ona, ne de bir şey çıkarılabilir ondan. Ne erkencidir ne de gecikir. Olmak hep dakiktir..."*

Parmenides'den günümüze sadece belli bölümleri kalan "Doğa Üstüne" şiirinden hareketle yaratılan bu hikâye için, Louise Guillemot, Phoebe'nin ağzından mizah yüklü sıcacık bir dil yaratmış. Tiyatrolara kukla dekor hazırlayan Lauranne Quentric ise bu kitap için çizimlerini ipekten üretilen Hint kâğıdına yapmış. Dolayısıyla elimizde her kelime ve çizgiyle çocuğu merkeze oturtmuş özel bir kitap var. Adalet ve hakikat arayışına en çok ihtiyaç duyduğumuz bu zamanda *Parmenides ve Güneş'in Kızı*, her çocuğun içindeki doğal ışığı ortaya çıkaracak. ■

Dilin açıklığı ve akıcılığı ★★★★★★★★★★

Konunun işlenişi ★★★★★★★★★★

Çizimlerin ifade gücü ★★★★★★★★★★

Grafik tasarım ve baskı kalitesi ★★★★★★★★★★

Zaman hakkında, tekniği hayli fiyakalı kullanan bir roman

Yazan: Gökhan Yavuz Demir

Galgut'un üslubu için hayli modernist demek abartılı olmaz. Bu açıdan Galgut'un anlatısı, Batı roman geleneği içinde William Faulkner, James Joyce ve Virginia Woolf'un temsil ettiği patikaya yerleştirilebilir.

Vaat

Damon Galgut

Türkçeleştiren: Hasan Can Utku

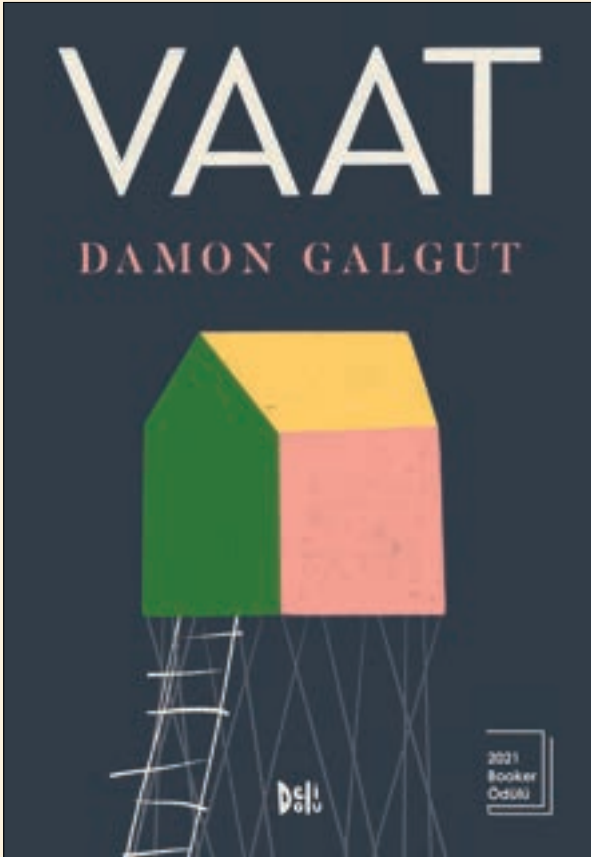
Editör: Ayşegül Utku Günaydın

Delidolu Yayınları, 280 sayfa

Bir roman hikâyesi, kurgusu, üslubuyla öne çıkabileceği gibi bazen tekniğiyle de türün başka örnekleri arasından sıyrılıp kendini gösterebilir. Türkçeye daha evvel başka kitapları da tercüme edilmiş olan Damon Galgut'un -yanılmıyorsam- dokuzuncu romanı *Vaat* de göz alıcı tekniğiyle hemen dikkat çekiyor.

Roman tarihinde pek çok örneğine rastlayabileceğimiz üzere, Galgut da bir ailenin fertlerinin tarihi, hatta daha da isabetli bir ifadeyle ölümleri ve cenaze törenleri üzerinden zamanı anlamaya çalışıyor. Neredeyse onar yıllık periyotlarla birbirini takip eden dört ölüm ve cenaze töreninden mürekkep dört bölümde, bir ailenin üyelerinin yaşadıkları, fondaki Güney Afrika Cumhuriyeti'nde yaşanan toplumsal değişimle birlikte anlatılırken, yazar aslında kayıp giden zamanın ardında bıraktığı hasarın muhasebesine giriyor. Tek kelimeyle cüretkâr bir teşebbüs!

Her bir bölümün adı, aslında o bölümde ölecek olan ve okurlar olarak hepimizin katılacağı cenaze töreninin son yolcusunun adını taşıyor: Anne (1986), Baba (1995), Astrid (2004), Anton (2018). Swart ailesinin mensuplarının cenaze törenleri; bir açıdan değişen başkanlar, zor gelen ve kolay giden ele avuca gelmez demokrasi, siyahlar ile beyazlar arasındaki "apartheid" rejiminden miras kalan gerginlikler üzerinden 1986-2018 yılları arasındaki Güney Afrika Cumhuriyeti'nde yaşanan toplumsal çalkantılara ve değişime kronometre tutuyor.

1986 yılında annesinin ölüm haberini alırken tanıştığımız on üç yaşındaki Amor, belki de bu çok sesli romanın başkahramanı. Nitekim yıllar içinde sırasıyla babasının, ablası Astrid ile ağabeyi Anton'un da ölüm haberlerini alıyor ve kendisi kırk beş yaşındayken roman bitiyor. Romanın bu manada ilginç bir mimarisi var. On üç yaşında annesinin cenaze töreninde ilk defa âdet görmesiyle kadınlığının ve yetişkinliğinin açılan çemberi, kırk beş yaşında menapoza girmesiyle kapanıyor. Doğurganlığın başlaması ve bitmesi, akıp giden zaman içinde doğmamızın ve ölmemizin sembolik bir ifadesi olabileceği gibi, Güney Afrika Cumhuriyeti benzeri ergen, heterojen ve çok renkli toplumların demokrasiyle kazandıklarının ve kaybettiklerinin ironisi de olabilir. Demokrasi bu anlamda sanki toplumların gelişmişlik seviyelerine göre hangi yüzünü göstereceğine karar veren iki yüzlü bir Janus'a benzetilebilir: Dünyanın refah düzeyi yüksek toplumlarında özgürlük ve zenginlik yüzüyle bize tebessüm ederken, Batı dışı az gelişmiş toplumlarda ise baskı, çatışma, soygun ve suç yüzüyle çatık kaşlarıyla bakabiliyor. Yani bir başka deyişle, Avrupa'da doğurgan ve verimli olan demokrasi, Güney Afrika Cumhuriyeti benzeri toplumlarda menapoza girmiş gibi kısır ve ölümcül olabiliyor.

Galgut'un üslubu için hayli modernist demek abartılı olmaz. Bu açıdan Galgut'un anlatısı, Batı roman geleneği içinde William Faulkner, James Joyce ve Virginia Woolf'un temsil ettiği patikaya yerleştirilebilir. Çünkü romanın anlatıcısı, birinci tekil şahıs ile üçüncü tekil şahıs arasında belirsiz ama ustalıklı bir yer işgal ediyor. Galgut asla tek bir karaktere odaklanmıyor. Romanın bu çok sesli yapısı içinde aslında karakterlerden birinin ana kahraman olduğunu söylemek çok mümkün değil. Başta Amor'un başkahraman olduğunu söylememin sebebi, romanın sonunda aileden bir tek onun hayatta kalmasından başka bir şey değil. Yoksa romanın ana kahramanı tam da bu çok seslilik. Yazar roman içinde o kadar incelikle perspektif değiştiriyor ki her sayfada, hatta her paragrafta anlatıcı değişiyor. Mesela

Astrid ile Amor bir mesele hakkında tartışırken, tartışma Astrid'in iç sesinden anlatılırken siz daha hiç anlamadan, tartışmanın ortasında bir yerde, konuşulanları Amor'un zihninden okumaya başlıyorsunuz. Hatta yer yer romanın ana akıntısıyla ilgisi olmayan karakterler, mesela bir evsiz, bir hırsız, bir polis de yer yer sahne alıp o kısmın anlatıcısı olabiliyorlar. Genel bir değerlendirmeye Tanrının bakış açısından anlatısını anlatan bir Tanrı-yazar ile karşı karşıyayız; fakat bu o kadar hoş görülmesi ve demokrat bir Tanrı-yazar ki karakterlerinin, hatta sokaktan geçen romana yabancı insanların bile konuşmasına ve görüş bildirmesine imkân tanıyor. Gerçekten ustaca!

Romanın simetrisinde Amor merkezi bir konumda bulunuyor. Mesela ileride, o sevimsiz Marina halanın bir kopyası olan Astrid ya da kavga ettiği babasının bir kopyasına dönüşen Anton ve hatta Anton'un mutsuz karısı Desirée de kendilerini, kendilerini bile şaşırtacak biçimde sadece Amor'a açıyorlar.

Amor, romanın merkezi teması olmasa da önce vejetaryen ve ardından da vegan oluyor. Dahası küresel ısınmadan bahsedilen pasajların da yine bizzat anlatıcısı. Çağdaş romanlarda artık çokça karşılaştığımız bir şey bu. Roman doğrudan kendisine küresel ısınmayı, hayvan haklarını ve vejetaryenliği/veganlığı konu edinmese de anlatının içinde kahramanlar bu meselelerde hem görüş bildiriyor hem de tavır alıyor. Değişen toplumsal hayat, romana ve romancıya kendisini işte böyle yavaş ve derinden dayatıyor.

İçeriğine dair bir şeyler anlatarak okur için romanın büyüsunü kaçırmak istemediğimden şu kadarını söyleyeyim: Hayli fiyakalı bir teknikle yazılmış *Vaat*, bu yıl içinde okuduğum en iyi beş romandan biriydi. ■

Çevirinin açıklığı ve akıcılığı ★★★★★★☆☆

Kurgunun özgünlüğü ★★★★★★☆☆

Kapak tasarımı ve baskı kalitesi ★★★★★★☆☆

Redaksiyonun titizliği ★★★★★★☆☆

Başka bir çocukluk mümkün

Ahmet Büke, her kitabında olduğu gibi *Babaannem, Kurbağalar ve Hayat* da yaşamın dayattıklarıyla değil, hikâyelerle ilgilenmeyi seçiyor.

Yazan: Özlem Akcan

Babaannem, Kurbağalar ve Hayat
Ahmet Büke
Resimleyen: Başak Taşkıran
Editör: Müren Beykan
Günüşiği Kitaplığı, 104 sayfa

Memleketteki pek çok şey gibi çocuklar da iki kutuplu anlayış arasında oradan oraya çekiştirilip duruyor. Ya asla hakkını teslim etmeyen, sözde kalan bir ilgiyle çok özel varlıklar olduklarını söylüyorlar onlara ya da boylarından büyük sorumluluklar yükleyip kaderlerine terk ediyoruz.

Hâlbuki çocuğu ailenin uzantısı, geçim kaynağı ve ayrılmaz bir parçası gören geleneksel yaklaşımla geleceği çocuklar üzerine inşa eden, onu projelendiren modernist yaklaşım arasında bir üçüncü yol, bir başka çocukluk mümkün.

Ödüllü yazar Ahmet Büke de son çocuk romanı *Babaannem, Kurbağalar ve Hayat*'ta bu üçüncü yoldan, mümkünlerin kıyısından sesleniyor okurlarına.

Dokuz yaşından sonra babaannesiyile yaşamak zorunda kalan bir çocuğa, sevgiyle kuşatılan ama kendi hikâyesinde özne olma hakkı da elinden alınmayan bir çocukluk kurguluyor.

Birbirini izleyen öykülerden oluşan romanın daha ilk paragrafından, çocuğu üzen bir şeyler olup bittiğini anlasak da babaanneyle yaşama zorunluluğunun nedenini son sayfalara kadar bilmiyoruz. Çünkü Ahmet Büke, her kitabında olduğu gibi *Babaannem, Kurbağalar ve Hayat*'ta da yaşamın dayattıklarıyla değil, hikâyelerle ilgilenmeyi seçiyor.

İNŞA EDİLEN UMUT

Evvvela hayatın akışını da batışını da sonsuz bir sükûnetle karşılayan babaanne karakterini koyuyor karşımıza. Sıcaklardan önceki son serin rüzgârların,

herkesin aklını karıştırıp olmayacak şeyler yapmasına neden olduğunu düşünen, insana dair her şeyi yadırgamadan kabul eden, yöresel deyişlerle konuşan, sorunları kendi yöntemleriyle çözen bu nevi şahsına münhasır kişilik, Ahmet Büke'nin *İnsan Kendine de İyi Gelir ve Gizli Sevenler Cemiyeti* adlı öykü kitaplarındaki babaanneyi getiriyor aklıma. Tıpkı onunki gibi acıyı görmezden gelmeyen ama yaşamı kutsamaktan da geri durmayan bir şefkat var üslubunda: *"Neler hissettiğini anlıyorum. Dertlerinin hepsi, göz açıp kapayana kadar hemen geçecek diyemem. Ama bil ki, bu hayat bir armağandır. Eninde sonunda onun tadını çıkaracağız, buna inan."*

İçi boş, çocuğu avutmaya yönelik bir umut değil bu sözler. Babaanne, umudun yoktan var olmadığını, emekle inşa edildiğini, kayda geçirilen her güzel hatıranın gelecek günler için hazine değeri taşıdığını, mutlu çocukluğun mutlu yetişkinliğin anahtarı olduğunu bilecek kadar kadim bilgilere sahip.

Torununa bir defter armağan edip birlikte yaşadıkları mutlu ve tuhaf günleri not etmesini istemesi belki de bundan. İşte okur da on altı ayrı başlık altında toplanan bu günlerin kaydını okuyor.

ÜZERİNDEN ATLANAN ACILAR

Kimler yok ki bu kayıta. Uzaya gitmeyi kafaya koyan Zihni Abi'den Hayali Cemali Amca'ya, boyundan büyük uçurtma yapan Badi Ekrem'den çay ocağındaki paleontolog Zeki Abi'ye kadar birbirinden zengin yan karakterler çıkıyor karşımıza. Göçmen kuşların konakladığı, ormandaki hayvanlara su kaynağı olan Hanım Sazlığı'na göz diken siyah takım elbiseli, siyah gözlüklü kötü adamlar da var, yok değil. Ama onlar bir karakter olarak şekillenmiyor anlatıda; silik ve sıradanlar.

Çocuk anlatıcıyla birlikte hem çok tanıdık hem çok yabancı bir mahallenin içinde dolaşıyoruz. Kurgu, gerçeküstüne kaydıka mizahın dozu da artıyor.

Kent adı verilme de afiyetle yenilen şevketibostandan, kasabanın bir yanının dağlara, ormanlara bakıp diğer yanının masmavi denize göz kırpmasından İzmir olduğunu varsayıp imbatı hayal ediyoruz. Mahallede kedere saplanıp kalınmaması, acıların üzerinden atlanılması da etken bu varsayımda. Ahmet Büke'nin, "Bir Anarko-Bakkaliye Deneyimi" adlı öyküsüne referansla söylersek, *"İzmir'de bütün acıları ve sevinçleri çabuk unuturuz biz. Çünkü insanın zamanı dikey uzar. Geriye dönmeye müsait değildir. Yükselip kaybolmaya meyillidir."*

Çocukluk da böyle değil midir? Ağladıktan sonra gözündeki yaş kurumadan oyuna devam edilir. Üzerinden atlanan büyük acıların tesiri yetişkinlikte kendini gösterir. Bir çocuğa mutlu hikâyeler armağan etmek bu yüzden çok önemlidir.

Babaannem, Kurbağalar ve Hayat'ta da torununa sadece bir defter değil, aynı zamanda mutlu bir çocukluk armağan ediyor babaannesi. Günler geçtikçe, hikâyeler biriktikçe hayata olan küskünlüğü uçup gidiyor çocuk kahramanımızın.

"O günlerde hiç öğüt vermedi. Sadece bana sarıldı ve, 'Seni anlıyorum, ama bil ki, bu hayatı günün birinde mutlaka seveceksin,' dedi. Gerçekten de öyle oldu. Ona sarılıp, güneşe doğru boy atan bir sarmaşık gibi büyüdüm." ■

Anlatımın edebi niteliği ★★★★★★★★★★

Karakterlerin işlenişi ★★★★★★★★★★

Kurgunun özgünlüğü ★★★★★★★★★★

Redaksiyonun titizliği ★★★★★★★★★★

Kapak tasarımı ve baskı kalitesi ★★★★★★★★★★☆

Kime göre, neye göre gereksiz?

Nihan Temiz hikâyesinde geri dönüşümün önemini vurgularken çocukların çöpe atmadan önce, nesnelere farklı kullanım alanlarını keşfetmeleri gerektiğini söylüyor bizlere.

Gereksiz Şeyler Toplantısı, Nihan Temiz'in müthiş gözlem yeteneğinden ortaya çıkan bir hikâye. Yazarın, okurlarına,

ardında önemli bir mesaj barındıran bir sorusu var: "Neyin gerekli, neyin gereksiz olduğuna kim karar veriyor?"

Eşyalarla olan ilişkimiz, dünyaya bakış açımızı da belirleyen bir süreç. Sahip olduklarımız ve onlara atfettiğimiz bir dolu anlam, çoğu zaman yaşam çarkının içinde debelenen insanlara dönüştürüyor bizleri. Ya bize gerekli ve gereksiz olanları küçük yaştan itibaren ayırt edebiliyor olsaydık...

Nihan Temiz hikâyesinde geri dönüşümün önemini vurgularken çocukların çöpe atmadan önce, nesnelere farklı kullanım alanlarını keşfetmeleri gerektiğini söylüyor bizlere. Hikâyenin girişinde, isyan hâlindeki bir karton kutu dolusu eşyayla karşılaşıyoruz. Düşünün ki hepsi de kendilerinin gereksiz olduğuna inanıyor. Oysa, kullanılmayan bir nesne gerçekten gereksiz midir?

Yazan: Songül Bozacı

Kutu içindeki eşyaların, içten içe tek bir dileği var aslında: Bırakıldıkları yerde unutulmamak ve bir işe yarayabilmek. Olan biteni izleyen ve gerekmedikçe konuşmayan karton kutu, hepsine yeni bir bakış açısı sunana dek ortama umutsuzluk hâkim. Karton kutu, "gereksiz şeyler" ahalisine, yaşama ve kendi işlevlerine farklı yaklaşabilmeyi öğütlüyor. Önceden çizilmiş sınırları aşan yeni bir okumayla, toplantıdaki tüm nesnelere yeni kullanım alanları buluyor. Bir daha kullanılmayacağını düşünen yoğurt kabı, sokak hayvanları için mama ve su kabı olabileceği gerçeğini çok seviyor. Bir kenara atılmış, diğer teki olmayan ayakkabı bağcıçının, evin kedisinin en seveceği oyuncak olabileceği ya da kenarı yırtılmış oyun kartının, cetvel yerine kullanılabilceği kimin aklına gelebilirdi!

Nihan Temiz, bu güzel anlatısında hem çocukların yaratıcı düşünme becerilerine seslenen geri dönüşüm önerileri üretiyor hem de nesnelere amacından farklı kullanım alanlarına işaret ederek, çocukların çevresindekilerle ilişkilerine boyut katan, geliştirici bir yol öneriyor. *Gereksiz Şeyler Toplantısı*, geri dönüşümün önemini gitgide daha çok hissedildiği çağımızda, çocukların günlük yaşamları içinde tüketim alışkanlıklarını ve geri dönüşüm fırsatlarını daha iyi kavrayabilmelerine olanak sağlayacak, keyifli bir hikâye. ■

Gereksiz Şeyler Toplantısı
Nihan Temiz
Resimleyen: Sultan Özdemir
Editör: Ebru Koç Bal
İthaki Çocuk Yayınları, 36 sayfa

Çizimlerin ifade gücü ★★★★★★★★★★

Öykünün özgünlüğü ★★★★★★★★★★

Grafik tasarım ★★★★★★★★★★☆

Baskı kalitesi ★★★★★★★★★★☆

Bir çocuk bir şehri yönetmeye kalkarsa ne olur?

- Bir şehirle bir ülke, bir ülkeyle tüm dünya değişir.
- Bunun için çocukların cesaretine ve hayal gücüne ihtiyacımız var.
- Masal ve gerçek arasında unutulmaz ve ilham verici bir deneyim: Süper Başkan
- Sorunlar karşısında insiyatif almaya cesareti olan, üretmenin güzelliğini bilen, kalıpların dışında düşünebilen, çevreye ve insana duyarlı çocuklar, hayal güçleriyle dünyayı değiştirebilir.

Okuma için
kankodu cep telefonla
kameranıza okutunuz.

Gerçek bir olaya dayanan ve nesiller arasında köprü kuran bir hikâye

Büyük Dostum'da 10 yaşındaki Atlas yetmişini devirmiş biriyle empati kuruyor.

Onun kitap okumayışını, kitaplara olan ön yargısını ve kimseyle düzgün bir iletişimi olmayışını dert ediniyor.

Atlas'ın içten hikâyesi **NEZAKETİN**, **SAYGININ**, **EMPATİNİN**, **VEFANIN** ve çevremizle kurduğumuz **İLETİŞİMİN** önemine dikkat çekiyor.

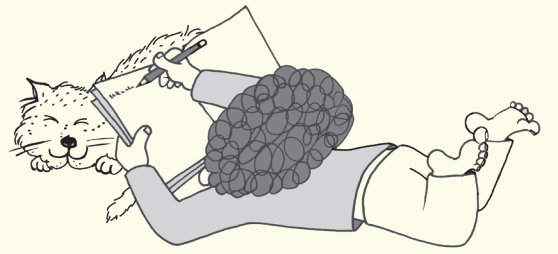

- Okuma Bir Genç
- SİMSİM
- SİMSİM
- SİMSİM
- SİMSİM

Okuma için
kankodu cep telefonla
kameranıza okutunuz.

Soğuk sosis gibi oturabilirsiniz, aşk yüzünden!

Apti'nin açıkça ifade etmeden keşfettiği üzere aşk, mahallenin tek bahçeli evini görmek için gittiğiniz yolu uzatarak yaşanır mesela. Ya da sınıf arkadaşınız sürekli olarak -elbette yanlışlıkla(!)- ayağınıza bastığında yaşanmaktadır.

Yazan: Funda Mengilli

Apti'nin Zor Ödevi

Fatih Erdoğan

Mavibulut Yayınları, 136 sayfa

Sahi aşk nedir? Hakkında ne biliyoruz? Yani hiç yoktan, sebepsizce düşünmüş müyüzdür? Eh, az çok bir tahminimiz vardır. Tahminimiz vardır da birisi ansızın gelip böyle bir soru sorsa, ona verecek cevabımız var mıdır? Biz, yine de hazırda bir iki cevap bulduralım. Belki bir gün Apti gibi bir çocuk kaşımıza çıkar ve sorar: Aşk var mıdır, yok mudur?

O zaman ona "aşk"ın bir börek türü olduğunu; ama sıradan bir börek değil, elde açılan pırasalı bir börek olduğunu söyleyebiliriz. Ya da ayıp olduğu için

karı koca arasında öyle şeyler(!) olmayacağını. Çünkü aşk anlatılmaz, en iyi ihtimalle, yaşanır. Apti'nin açıkça ifade etmeden keşfettiği üzere aşk, mahallenin tek bahçeli evini görmek için gittiğiniz yolu uzatarak yaşanır mesela. Ya da sınıf arkadaşınız sürekli olarak -elbette yanlışlıkla(!)- ayağınıza bastığında yaşanmaktadır. Ama

öğretmeniniz size bir ödev vermişse ve sizden aşkı maalesef yaşamamanızı değil de anlatmanızı istiyorsa -keşke aksini isteseydi-, o durumda da anlatmanın bir yolunu bulursunuz. Apti'nin çok gizli günlüğünde bize anlattığı gibi. Kendisi olayları yaşarken keyfini çok çıkaramadı ama biz onları okurken yolun da yolculuğun da keyfini çokça çıkarıyoruz.

Apti'nin Zor Ödevi, "Apti'nin Çok Gizli Günlüğü" isimli serinin ikinci kitabı. Serinin ismini ilk gördüğümde aklıma Dee Shulman'ın yazdığı "Polly Price'ın Çok Gizli Günlüğü" serisi geldi. Shulman, ergenlik çağındaki bir kız çocuğunun yaşadıklarını anlatım biçimi, fotoğraflar, çizimler, bilinç akışı notları şeklinde tam bir günlük formatında sunuyor okura. *Apti'nin Zor Ödevi*'nde ise günlük biçiminin ötesine geçen bir roman dili karşılıyor okuru. Anlatıcı karakter Apti, kimi zaman bilinç akışına kapılsa, odağını kısa süreli kaybediyormuş gibi görünse, zaman zaman anlatıma bütünleşik notlara yer verse, bazı yerleri kelimelerle ifade etmeyip çizerek gösterse de -ki bu kısımların eğlenceye eğlence kattığını söylemek gerek- kitap, diyalogları, kurgusu, hikâyesi ve zamanıyla günlük biçiminden uzak bir üslup benimsiyor.

Ödev deyince hemen herkesin aklına matematik problemlerinin gelmesi şaşırtıcı değil. Aşağı yukarı aynı eğitim sisteminden geçmiş bir okur olarak, aşk gibi soyut, hatta hâlen ayıp sayılan bir konunun ilköğretimde ödev verilmesine şaşan karakterleri de

bu yüzden Apti'nin alay konusu olmasını da yadırgamak mümkün değil. Yazar Fatih Erdoğan, kitabın tüm karakterlerini yaşadığımız toplumda yaygın olduğu şekliyle kurmuş. Evin zihinsel ve fiziksel iş yükü omuzlarında olan anne daha çok kızgın, baba ise evin yükünden kaytaran bir yapıda resmedilmiş. Dışarıdan eve geldiğinde anne ortalığı toplar, yemek hazırlar, Apti'ye gününün nasıl geçtiğini sorarken baba tüm bunlardan muaf, Apti'yi gıdıklamakla meşgul oluyor. Anneyle babanın neredeyse sürekli kavga ettiği kitap boyunca Apti'nin belirgin bir taraf tutmaması, babasını daha eğlenceli bulmasına engel değil. Tüm bu cinsiyet rollerini, düşünme ve yaşama biçimlerini yansıtan diyaloglar -eleştirellikten bağımsız olarak- doğal ve zekice kurulmuş. Dil oyunları, akıcı sahneler, birbirinin üzerine kurulu ironik diyaloglar kitabı bir solukta okumaya, üstüne başa dönüp bir kez daha okumaya teşvik ediyor insanı. Çünkü tam da bu diyalogların sayesinde, anlatıcı, biz okurlara hikâyeyi sadece anlatmıyor, bilinç akışını okuturken dahi aynı zamanda gösteriyor, yaşıyor.

Yazarının çizimlerini de yaptığı kitapta, Apti sözcüklerle ifade edemediği, etmek istemediği ya da yazdıklarının etkisini pekiştirmek istediği anları son derece yaratıcı çizgilerle resimliyor. Apti'nin siyah beyaz karikatür misali çizimleri, metne keyifli bir katman daha ekliyor. Öyle bir katman ki, gülümsemenizi yüzünüzün tamamına yayıyor.

Hele de "şehir dediğimiz balta girmemiş vahşi ormandaki mücadele"de¹ kaybettiğiniz, belki de mütemadiyen kaybettiğinizi düşündüğünüz, eh, bu yüzden doğal olarak "soğuk sosis gibi oturduğunuz"² bir gününüzdeyseniz, *Apti'nin Zor Ödevi* her şey rağmen sizi gülümsetmeyi gerçekten başarıyor. ■

1 S. 6

2 S. 76-77

Dilin açıklığı ve akıcılığı ★★★★★★★★★★

Kurgunun özgünlüğü ve tutarlılığı ★★★★★★★★★★

Çizimlerin ifade gücü ★★★★★★★★★★

Kapak tasarımı ve baskı kalitesi ★★★★★★★★★★

Redaksiyonun titizliği ★★★★★★★★★★☆

Sevimli kahramanımız Tırtık, çabuk öfkelenen bir ejderha. İlk macerasında nasıl sakinleşeceğini öğrenen Tırtık, bu kez aileye yeni katılan kardeşiyle tanışıyor ve abi olmanın inceliklerini keşfe çıkıyor!

FİNAL KÜLTÜR SANAT YAYINLARI

Instagram finalkultursanat

Facebook finalkultursanat

www.finalkultursanat.com | kultursanat@final.com.tr

Arkadaşlık emek emek, ilmek ilmek

Toplumsal olayların kurgusal eserlere yansımaları anormal bir şey değil. Bu bağlamda mültecilik meselesi -bilhassa mülteci çocuklar meselesi- geçtiğimiz on yılda, Batı merkezli çocuk edebiyatına damgasını vuran temalardan biri.

Yazan: Deniz Poyraz

Bezelye Çorbası Dedektiflik Takımı - Büyükanemim Sırrını Nasıl Çözdük?

Rieke Patwardhan

Resimleyen: Regina Kehn

Türkçeleştiren: Semra Pelek

Editör: Özlem Akcan

Kırmızı Kedi Çocuk Yayınları, 136 sayfa

“İnsan yalnız kalamaz, yapamaz,” diye başlar Nil’in “Rüzgâr” şarkısı. Sonraki yıllarda Kalben yorumuyla da dinledik, “döner durur yatağında, uyuyamaz,” diye devam eder şarkı. Sahiden de böyledir insan; sosyaldır, mevcudiyetini başkalarının varlığıyla bulur. Bu yüzden de yalnız kalamaz kolay kolay;

kaybolur. Yalnızlık ancak bizim seçimimizse ve kimsesizliğin bıraktığı boşluğu kendimizle geniş geniş doldurabiliyorsak keyiflidir. Bunun dışında boşluk evvela aileyle, sonra arkadaşlarla dolar.

Arkadaşlar, kendi seçtiğimiz aile

bireyleri gibidir, denir. Bir bakıma doğrudur da. Hayatın heyulasında bir başımıza kalmaktansa onların sevgisine, ilgisine sığınırız. Tuhaf ve galiba biraz da sihirli bir gücü var arkadaşlıkların. Sıkkin, bezgin akan ve bitmek bilmeyen bir günün ortasında gelen bir arkadaş sesi, bizi içine sapanıp kaldığımız karanlıklar ülkesinden bir anda kurtarıverir. Saf bir arkadaşlık emek emek, ilmek ilmek dostluğa evrilir. Hele ki ilmeğin bir ucu çocukluğa bağlanıyorsa bir ömür kopmaz o bağ; bizimle birlikte yaşlanır, sonsuzluğa gelir.

Geçtiğimiz aylarda Kırmızı Kedi Çocuk etiketiyle Almanca aslından dilimize çevrilen *Bezelye Çorbası Dedektiflik Takımı*, arkadaşlık temalı, eğlenceli fakat bir o kadar da dramatik bir kurgu. Kitabın yazarı Rieke Patwardhan, Almanya doğumlu bir uzman psikolog. *Büyükanemim Sırrını Nasıl Çözdük?* alt başlıklı bu kitabıyla 2020 Alman Gençlik Edebiyatı Ödülleri’nde Yeni Yetenek Özel Ödülü’ne layık görülmüş ve şimdi de günümüz çocuklarının “ağaçlarda okuyabileceği” hikâyeler yazıyor, kendi tabiriyle.

Bezelye Çorbası’nın anlatıcısı Nils sakin, uysal bir çocuk. Yakın çevresi de bunun farkında. Hatta öğretmeni onu “uyumlu” olarak tanımlıyor. Sonrasında dedektiflik takımı kuracakları sıra arkadaşı Evi ise Nils’in kontrastı gibi. Yüksek sesle konuşuyor, devamlı hareket hâlinde. Karman çorman saçları ve çatık kaşlarıyla akli binbir dalavereye çalışan, inceden kavgacı ve zıpır biri. Kurgunun ilk karşıtlığı da burada ortaya çıkıyor; “zıtların birliğinden” sıkı

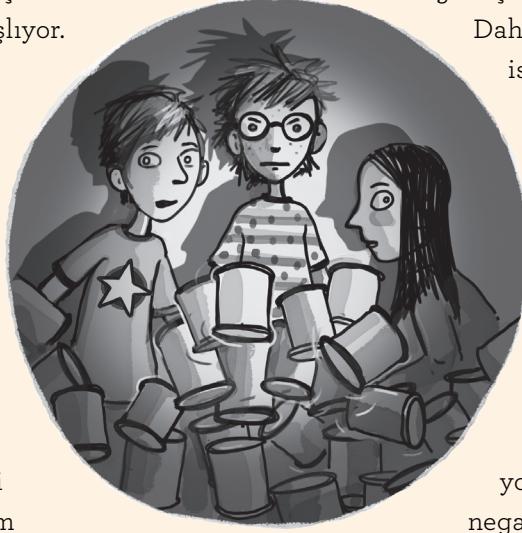

bir arkadaşlık doğuyor; *Bezelye Çorbası Dedektiflik Takımı* işte böyle başlıyor.

Öyle ya, her dedektiflik takımının gizli bir görevi olmalı. İşte *Bezelye Çorbası'nın* ilk görevi de okula yeni gelen bir kız çocuğunu okula entegre etmekle ilgili. Bu “yeni gelen”, bir mülteci. İsmi Lina. Başta İsveç'ten geldiği sanılsa da ismi yanılmasın; “Lina” Suriye coğrafyasında sık kullanılan bir isim. Çocuklar Lina geleceği için heyecanlılar. Kız sınıfa adım atar atmaz da etrafını sarıp ona sorular soruyorlar. Hikâye ilerledikçe öğreniyoruz ki Lina'nın annesi, hasta büyükannesine bakması gerektiği için Suriye'de kalmış ve işin kötüsü hem annesinin hem de büyükannesinin hayatta olup olmadığını kimse bilmiyor. Bilindiği gibi, bu korkunç iç savaşta pek çok insan arkasına bakmadan kaçmak zorunda kaldı ve aileler dramatik biçimde parçalandı. Yoğun göç dalgalarıyla beraber mültecilik ve entegrasyon, Batı toplumları açısından neredeyse ölümcül bir mesele hâline geldi.

Toplumsal olayların kurgusal eserlere yansımaları anormal bir şey değil. Bu bağlamda mültecilik meselesi -bilhassa mülteci çocuklar meselesi- geçtiğimiz on yılda, Batı merkezli çocuk edebiyatına damgasını vuran temalardan biri. Fakat özellikle çocuk mülteciliği gibi oldukça hassas bir konuda kalem oynatmak bazı riskler barındırıyor. Bir de bu tema artık doyum noktasına ulaştığı için yazarlar bir yerden sonra tekrara düşmeye başlıyorlar. İşte yazar Rieke Patwardhan da ele alınması elzem fakat günümüz okuru için artık “heyecanını kaybetmeye” başlayan bu meseleyi keyifli ve derinlikli bir biçimde kotarmayı başarıyor. Okur, Lina'nın hikâyesine bakarken bir “iç savaş kurbanından” ziyade küçük bir bireyle karşı karşıya. Lina hem bir mülteci hem de kız çocuğu olarak, Nils ve Evi adlı iki Alman

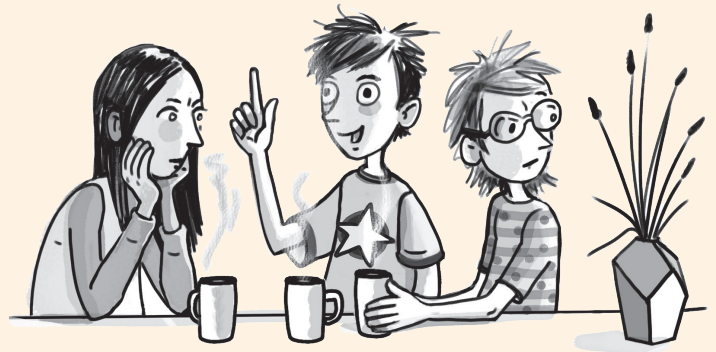

oğlan çocuğuyla eşit bir ilişki kuruyor.

Dahası, hikâyede okura verilmek istenen pek çok mesaj, amatörece boca edilerek değil, kurgunun olağan akışı içinde, doğal biçimde aktarılıyor.

Lina adlı karakterin yurtsuzlaşma ve yeni yurt edinme öyküsü, Nils'in on yıllar evvel benzer bir kaderi yaşayan babaannesinin hikâyesiyle paralellik gösteriyor. Günümüzde Orta Doğu'yla negatif manada özdeşleşen savaş,

göç, parçalanma gibi temaların, Avrupa'nın yakın geçmişinde de yer aldığı altı çiziliyor kitapta. Söz konusu yakın tarih, ayrımcılığın ve yabancı düşmanlığının son yıllarda olağanüstü yükseldiği Batı'daki okura âdeta “hatırlatılmak isteniyor” ki bu, yazar Patwardhan'ın bu kitapta ortaya koyduğu belki de en kıymetli şey. *Bezelye Çorbası Dedektiflik Takımı*, sırf bu yüzden bile kitaplığıımızda bulunmayı fazlasıyla hak eden bir eser. Nils, Lina ve Evi'nin kurdukları dostluksa paha biçilemez. İyi okumalar... ■

Dilin açıklığı ve akıcılığı ★★★★★★☆☆

Kurgunun özgünlüğü ve tutarlılığı ★★★★★★☆☆

Çizimlerin ifade gücü ★★★★★★☆☆

Kapak tasarımı ve baskı kalitesi ★★★★★★☆☆

Redaksiyonun titizliği ★★★★★★☆☆

Arkadaşlık, gizem, serüven: Nostaljik tren yolculuğunda aranan her şey burada

M.G. Leonard ve Sam Sedgman, ödüllü serilerinin ilk kitabında okuru zekice kurgulanmış şüphe yumağına çekerken, hikâyeye mekân olan trenin tüm nimetlerinden yararlanıyorlar.

Kraliyet Treni Hırsızı

M. G. Leonard ve Sam Sedgman
Resimleyen: Elisa Paganelli
Türkçeleştiren: Zeynep Kadirağaçlı
Editör: Nihal Ünver
Dinozor Genç Yayınları, 286 sayfa

Dünyanın en şanslı insanları, çocuklara özgü merak ve heyecana sahip yetişkinlerle sarılı bir ortamda büyümüş olanlardır. Haklılık payı yüksek bir genelleme olduğu söylenebilir mi? *Kraliyet Treni Hırsızı*'nın başkarakteri Hal'in şansı tarifteki mizaca uygun bir dayısının olması; dahası, Britanya Adası'nı katedecek Kraliyet Treni'nin son seferine onunla birlikte çıkması.

İngiltere'nin en ünlü buharlı treni veda turunda

ilginç bir grubu bir araya getiriyor: Kraliyet ailesinden Prens ve Prenses, birkaç medyatik figür, Arundel Kontesi ve beş köpeği, köpeklerin bakıcısı, Kraliyet Treni'nin eski emektarı, baron ve oğlu, Hal, seyahat yazarı olan dayısı Nat, fotoğrafçı, tren

Yazan: İtir Yıldız

personeli ve birçoğunun son âna dek fark etmediği kaçak bir yolcu. Tüm ihtişamıyla seyrini sürdüren buharlı lokomotif, art arda yaşanan hırsızlık vakalarında, okurun zihnindeki “olağan şüpheliler” listesinden -sırası değişse de- düşmeyen, benzerine az rastlanan bir ekibe ev sahipliği yapıyor.

“Tren kompartımanları kutu şeklinde mutluluklardır”

Hikâyeye mekân olarak seçilen buharlı lokomotifin tasviriyle, daha ilk sayfalarda dikkatimizi yakalayan bir anlatım ve olay örgüsü önümüze seriliyor. Trenle daha önce seyahat edip hakkında yazı kaleme alan Nat dayı gerçek bir buharlı lokomotif hayranı. İçinde oturma salonu, kütüphane ve oyun odası barındıran Kral Edward Salonu'nu, yemekli vagonu, kraliyet vagonunu ve yolcuların dışarıyı, hatta gökyüzünü doyusya seyretmelerine olanak tanıyan cam kaplı seyir vagonunu yeğenine anlatırken, daha önce trenlerle dayısı kadar ilgilenen bir yetişkine rastlamayan Hal, baştaki isteksizliğini üstünden atıp kendini bu heyecana kaptırıyor. Dayısının hediye ettiği deftere camlı seyir vagonundan başlayarak, yolcuların portreleri, kontesin köpekleri (ki Hal, her birine ayrı ayrı bayılıyor, her fırsatta gidip başlarını okşuyor), “ejderhanın buharı”, kompartımanları ve nihayet kimsenin kendisi kadar erken fark etmediği kaçak yolcuyu, velhasıl gözlemediği her ayrıntıyı, daha sonra nasıl işine yarayacaklarından habersiz, defterine resmediyor.

“Dur tahmin edeyim, hiçbir yerde değildin ve hiçbir şey yapmıyordun?”

Tren İskoçya'ya doğru yol alırken, farklı yolculara ait broş ve pırlanta küpeler ortadan kayboluyor. Ardından prensesin atlas pırlantası da çalınca işler kızışıyor ve iki gizli dedektif görevlendiriliyor. Dedektifler, herkesi özel olarak sorgulayadursun, kömür vagonuna kadar makinenin tüm bölümlerini keşfetme fırsatı bulan Hal, gizemli hareketlere, şüpheli rastlantılara ve delil sayılabilecek birtakım notlara denk geliyor. Acaba, tren içindeki hareket kabiliyeti, çizimleri ve gözlem yeteneği sayesinde dedektiflerden bir adım önde olabilir mi?

Kitabın yazarları M.G. Leonard ve Sam Sedgman, sadece genç okurların değil yetişkinlerin de keyifle okuyacağı macerada, tüm tasarımı, şüphe ve gizem unsurlarına sadık kalarak, hikâyeye gelişigüzel yerleştirilmiş gibi görünen olayları sebep-sonuç ilişkisine bağlayarak zekice kurgulamış. Elisa Paganelli ise çizimleriyle bize Hal'ın gözünden trende yaşananları gösteriyor. Hal'ın “düşüncelerinin yavaşlamasına” yardımcı olup onu aceleyle sonuca varmaktan alıkoyan çizim defteri, hikâyede önemli bir yere sahip. 2021'de The British Book Awards tarafından “Yılın Çocuk Kitabı” seçilen, Türkçede Ayrıntı Yayınlarının markası Dinozor Genç tarafından yayımlanan

Kraliyet Treni Hırsızı, ikilinin “Trende Macera” adını verdikleri serinin ilk kitabı. Serinin dilimize henüz çevrilmemiş, merakla beklediğimiz diğer kitapları sırasıyla Amerika, Afrika, Almanya'nın dağlık bölgeleri, Avustralya ve Kuzey Kutbu'nda geçiyor. Tüm kitaplarda çizimler yine Paganelli'ye ait. Kitabın başında Paganelli'nin çizimiyle, Leonard ve Sedgman'ın kısmen aslına sadık kalıp kısmen değiştirdikleri bir tren rotası ve Birleşik Krallık haritası karşılıyor okurları. “Yazarlardan Notlar” bölümünde hayal ürünü ve gerçek unsurlara dair bilgilerin yanı sıra Türkçe baskıda yer alan Türkiye'nin demir yolu tarihine de kısaca değiniliyor.

Esrar perdesi, serüven, şüpheler, yanılgılar ve çözümler kitabın belkemiği olabilir ama Nat dayı ile Hal'ın ilişkisi, akranlarmışçasına ortak heyecan ve merakları taşımaları, tüm bu kurmacayı bu denli leziz ve ikna edici kılan mühim bir ayrıntı. Neticede “Trenlerde geçirdiğim maceraların hiçbirinde dedektif olma şansını yakalamamıştım,” diye heyecanlanıp yeğenine her zaman inanan ve ona yardımcı olan bir Nat dayı, herkese nasip olmaz. ■

Dilin açıklığı ve akıcılığı ★★★★★★★★★★

Kurgunun özgünlüğü ve tutarlılığı ★★★★★★★★★★

Resimlerin ifade gücü ★★★★★★★★★★

Kapak tasarımı ve baskı kalitesi ★★★★★★★★★★

Redaksiyonun titizliği ★★★★★★★★★★☆

Şu duygularına bakar mısın?

Çoğu zaman varlıklarını unuttuğumuz,
bizi biz yapan duygularımıza hiç bu
gözle bakmamış olabiliriz...

Harekete geçiren, hareketsiz bırakan, ağlatan, gözleri yuvalarından fırlatan, kahkaha attıran, koşturan, havaya zıplatan, güvendiren veya nefret ettiren... Belki de günün her anına biz fark etmeden müdahale edip bizi bir kukla gibi iplerimizden oynatma gücüne sahip olan duygularımız... İpler hep onların elinde mi acaba? Polonya'dan çıkıp gelen bu harika kitap, biz fark etmezken duyguların sessiz dünyalarında neler yaptıklarını anlatıyor.

Müthiş etkileyici, şairane ve metaforik anlatımıyla kalbimizi kazanan yazar Tina Oziewicz'in metnine, eğlenceli çizimleriyle eşlik eden Aleksandra Zajac, pastel tonlarıyla duyguların dünyasını yumuşacık aktarmış. Üstelik her duygu her zaman yumuşacık hissettirmezken. Hepsine adil davranılmış kısacası; zaten böyle bir kitapta amaç da bu olmalı. Duygula-

Şefkat, salyangozların kaldırımından geçmesine yardım eder.

Yazan: Gökçe Gökçeer

rımızı yargılamadan onları oldukları gibi aktarmak. Okurun da kendini ve duygularını tanımaya çalışma sürecinde, onun elinden tutmak.

Bu resimli kitabın 25 dile çevrilmesine şaşırılmama- lı, çünkü evrensel bir temayı çok basit ve anlaşılır biçimde anlatmayı başarmış. Önceleri çevirmenlik yapan ancak daha sonra yazmaya karar verdiğini araştırarak öğrendiğim Oziewicz, Budizme olan yakınlığından da beslenmiş kitabı hazırlarken.

Birkaç kez okuyup aynı yere takılınca, özlem ve nostalji arasındaki farkın yeteri kadar netleşmediğini hissettim. Özellikle de bir çocuk için anlaması güç bir noktaya taşıyabilir başlıkları. Sanırım burada, konuya açıklık getirecek becerikli yetişkinlerin devreye girmesi gerekiyor. Bir de sükûnet yerine huzur dense daha mı iyi olurdu diye düşünmeden edemiyorum. Ama orijinal metni bilmeden ahkâm kesmek doğru değil. En önemlisi, şunu söylemeli: Ajitatif ve rahatsız edici hiçbir detay barındırmayışıyla, özellikle okul öncesi çocukların duygularını tanımalarına yardımcı olmayı kolaylaştıran bir çalışma. Ayrıca biliyoruz ki, resimli kitaplardan çocuklar kadar yetişkinler de payını alır. ■

Kimse Bakmazken Duygular Ne Yapar?

Tina Oziewicz
Resimleyen: Aleksandra Zajac
Türkçeleştiren: Edip Sönmez
Domingo Yayınları, 68 sayfa

Çizimlerin ifade gücü ★★★★★★★★★★

Kurgunun özgünlüğü ★★★★★★★★★★☆☆

Dilin akıcılığı ★★★★★★★★★★

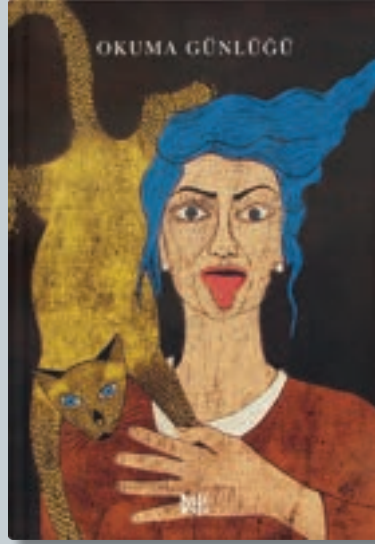
Grafik tasarım ve baskı kalitesi ★★★★★★★★★★

Kitap tutkunlarının yeni *okuma günlükleri...*

Yedi ayrı kapak seçeneğiyle raflara yerleşen *Okuma Günlüğü*, okuduğunuz kitaba dair unutmak istemediğiniz ayrıntıları, yorumları, anahtar sözcükleri, alıntıları ve sizde uyandırdığı çağrışımları not edip yıllar boyunca saklayabilmeniz için tasarlanan sade ve kullanışlı bir günlük.

- Düşen Kız -

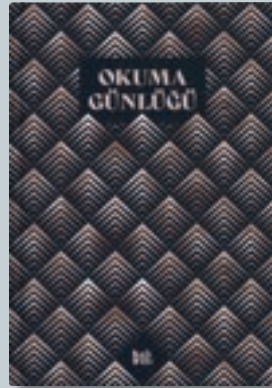
- Kedili -

- Kuřlu -

- Boho -

- Kareli -

- iekli -

- Motifli -

delidolu.com.tr

delidolukitap Delidolu Yayınları

Yıldız ağacının gövdesinde dostluk ve müzikle...

Yazan: Nilay Kaya

Üç çocuğun, denizin özgürlük bahsettiği dalgalarından karaya taşıdıkları arkadaşlık serüvenlerinde, sadece kendilerinin yaratabileceği güzellikte, hem büyülü hem de çok sahici dünyalarına tanıklık ediyoruz.

Düdüklü Tencere Orkestrası

Dilge Güney

Resimleyen: Efecan Sezer

Editörler: Biray Üstüner, Gönül Ekici

Bilgi Yayınları, 104 sayfa

Yetişkin dünyasında yalnız kalmak, tek başına bir aktivitede bulunmak, marazlı toplumsal şartlanmalar yüzünden çoğu zaman bir eksiklik, hatta illet gibi algılanıyor. Tek başına tatile çıkan birine, dışarıdan bakanlar, “Kesin bir derdi var, ondan uzaklaşmak için kaçıp bu sayfiye yerine gelmiş,” diyebiliyor. Tek başına eğlenmeye, sinemaya, güzel bir restorana yemek yemeye gidenler, başkalarının gözünde, öncelikle “onlara eşlik edecek kimse olmadığı için” tek başına hareket edenler. Hayatın her güzelliği, elbette paylaştıkça, hele de güzel arkadaşlarla paylaştıkça başka bir tat kazanır ama kendimizle zaman geçirmenin de tadını, onlarcasına abone olduğumuz meditasyon ve kişisel gelişim uygulamalarına gerek kalmadan ne zaman keşfedeceğiz, merak ederim. Çocukken bu dert sanki daha azdır. Yalnızlığın bir hapisane değil, uçsuz bucaksız bir hayalî evren kılınabildiği zamanlar vardır. İllaki bir oyun arkadaşına gerek olmadan, zaman mefhumunu unutarak, en keyifli oyunlara dalabilirsiniz. Benim için, kendi kendime akşamı ettiğim zamanlar, çoğunlukla denizde geçirdiklerimdi. Poseidon amcanın diyarında kendini sulara bırakıp denizkızı kesilmeler mi dersiniz, kumdan kaleler, kova kürekler, oyuncak bebeklerle hayalî bir deniz ırkı âlemi yaratmalar mı dersiniz... Büyüklerin ısrarına artık direnemediğiniz noktada, akşam sırtınıza yoğurt sürülmek üzere, güneşle vedalaşarak eve yollanırsınız.

2015 yılından bu yana çocuk ve gençlik edebiyatı alanında eserleri yayımlanan Dilge Güney, kendisiyle yapılan bir söyleşide, çocuklar için yazarların, onların dünyasına mutlaka dâhil olması, en azından onları gözlemlemeyi çok iyi bilmesi gerektiğini düşünüyor. “Ben, özellikle kumsalda

oynayan çocukları izlemeyi çok severim,”¹ dediğini görünce, hem kendi denizde geçirdiğim zamanlar aklıma geldi hem de son romanı *Düdüklü Tencere Orkestrası*’nın başlangıç noktasının ve ana mekânının deniz kenarı oluşu daha bir anlam kazandı.

“Arkadaşım, birlikte oynayalım mı?”

Dilge Güney’in son kitabının başlığı, başka türlü bir şenliğe işaret ediyor olabilir ama kitabın kahramanları Işıl, Ali (Işıl’ın tabiriyle, Aliciğim) ve Gelincik’in arkadaşlıklarının temelleri aslında denizde atılıyor. Duba arkadaşlığı, çok kısa bir sürede, özellikle de iki kız karakterin girişkenliğiyle, birbirlerine tam teşekküllü bir destekle güçlenen, özenilecek bir bağ kazanıyor. Elbette bu bağın oluşmasında gerek destekleri gerekse sınırlamalarıyla ailelerin de rolü çok büyük. Işıl’ın, her şeyden önce ona güven duyan, hiçbir şeyi dayatmayıp kendini keşfetmesine izin veren ve onun hayallerini kulaklarını dört açıp dinleyen bir ailesi var. Bir Roman kızı olan Gelincik, içinden geldiği kültürün yaşam dinamiklerine uygun bir biçimde, hayattaki başlıca sorumlulukları sınıf birincisi olmak, en az bir spor ve sanat dalında şampiyon ve dâhi addedilmek olan “proje çocuklardan” farklı olarak, kalabalık bir ailede, aile ekonomisine küçük yaşta katkı sağlama gerekliliğiyle büyüyen ama paylaşma duygusunu, koşulsuz sevgiyi ve hayat sevincini iliklerine kadar yaşayan çocuklardan biri. Aliciğim’e geldiğimizde

ise işler değişiyor: Onun başını cep telefonundan kaldırmayan bir babası; tatlı sözler söylemeyi ve gülümsemeyi bilmeyen, oğluyla kurduğu ilişkiyi onun başarıları üzerinden ölçen, zenginlik ve yurt dışı görmüş biri olmakla manasızca övünen bir annesi ve ailesinin beklentilerini karşılayamadığında aldığı cezalarla dolu bir hayatı var.

Bu üç çocuğun, denizin özgürlük bahsettiği dalgalarından karaya taşıdıkları arkadaşlık serüvenlerinde, sadece kendilerinin yaratabileceği güzellikte, hem büyümlü hem de çok sahici dünyalarına tanıklık ediyoruz: Kuytusuna kamp kurdukları yıldız ağacı, büyüklerin pek kıymet verdiği ama onların daha kıymetli olan dostluklarını pekiştirmesine vesile olan “zuttirik taşı”, birlikte yenen dondurmaların ve marşmelovların tadı ve kitaba adını veren “Düdüklü Tencere Orkestrası”nın hayatı daha da güzelleştiren müzikleri ve dansları, dünyalarının asıl cevherleri ve hikâyelerinin kilit noktaları. Dilge Güney’in ne eksik ne fazla cümlelerle çocuk bakış açısını ve dilini doğallıkla yakaladığı, bu bir oturuşta soluksuz okunan, arkadaşlığa zarif bir övgü niteliğindeki roman, her şeyden önce mizahı elden bırakmıyor. Tam da birincilik kazandığı yarışmaya adını veren büyük usta, Muzaffer İzgü’nün ayak izlerinden giderek. Bu bahaneyle, ustayla henüz tanışmamış çocukların ve büyüklerin bir an önce bir Muzaffer İzgü kitabının tatlı sularına dalmalarını salık verebiliriz. Işıl, Aliciğim ve Gelincik’in ise yeni maceralarda yer alabilecek nitelikte karakterler olarak can bulduklarını, rahatlıkla söyleyebiliriz. ■

1 Dilge Güney: “Çocukluk evreninde renkler net sınırlarla çizilmez.” Söyleşi: Mehmet Özçataloğlu, Edebiyathaber, 18 Ocak 2021, Erişim tarihi: 16.10.2022, <https://www.edebiyathaber.net/dilge-guney-cocukluk-evreninde-renkler-net-sinirlarla-cizilmez/>

Dilin açıklığı ve akıcılığı	★★★★★★★★★★★★
Kurgunun özgünlüğü ve tutarlılığı	★★★★★★★★★★★★☆
Çizimlerin ifade gücü	★★★★★★★★★★★★
Kapak tasarımı ve baskı kalitesi	★★★★★★★★★★★★
Redaksiyonun titizliği	★★★★★★★★★★★★

Çocukların ayakta kalma hikâyesi

Maria Parr'ın yazıp Ashild Irgens'in resimlediği *Işıltılıvadi'nin Minik Fırtınası*, tadına doyumaz bir roman. Dilek Başak'ın çevirdiği kitapta, çocuk edebiyatının iki önemli kahramanından açık izler var: Astrid Lindgren'in yarattığı Pippi Uzunçorap ve Johanna Spyri'nin Heidi'si.

Işıltılıvadi'nin Minik Fırtınası

Maria Parr

Resimleyen: Ashild Irgens

Türkçeleştiren: Dilek Başak

Editör: Ümran Özbalcı

Yapı Kredi Yayınları, 270 sayfa

Yazan: Sema Aslan

Işıltılıvadi'nin Minik Fırtınası'nin ana karakteri Tonje, babası çiftçi, annesi deniz araştırmacısı olan 9 yaşında bir kız çocuğu. Tonje, tıpkı Pippi Uzunçorap gibi uzun kıvılc saçları, ağzından pat diye dökülveren (ama tam da yerinde dökülveren) sözleri, otoriteyi nazikçe çeperde tutmaya yeminli neşesi ve direngenceyle *Işıltılıvadi*'nin fırtınasıdır.

Kasabadaki çocuklar bir yana, *Işıltılıvadi*'de hiç çocuk olmadığı için en yakın arkadaşı, aynı zamanda vaftiz babası da olan Gunnvald'dir. Birbirlerini her zaman koruyup kollayan bu yaşlı adamla küçük kızın bir ortak tutkusu da müziktir - ki Gunnvald, bir zamanlar orkestralarla çalmış keman sanatçısıdır. Tonje söyler, Gunnvald çalar; şarkı söyleyenin korkuyla, keman olanın da doktorla işi olmaz. Ferrari kadar hızlı kızaklar, büyük akşam yemekleri, keman nameleri ve nihayet Tonje'nin vadide tanışıp arkadaş olduğu başka çocuklar, buzullar erimesin diye çalışan sevgi dolu

bir anne, kızı üzgünken onun en sevdiği yemeği pişiren bir baba, vadide yankılanan aşk hikâyeleri... etkileyici bir sıcaklıkla anlatılıyor. Derken, Tonje'nin 10'uncu doğum gününden önceki birkaç ayda *Işıltılıvadi*'de bazısı nahoş, kimi de önce ilginç sonra kalp kıran gelişmeler söz konusu oluyor. Vadi- de, "adult friendly" bir sağlık kampı açılıyor. Sadece

çocuklara değil, hayvanlara da kapalı bu kampın sahibi Klaus Hagen, gözünü para bürümüş sevgisiz bir adam. Tonje, Klaus Hagen'den vazgeçmeden (tam olarak "saçının telinden ayağının tırnağına kadar vazgeçmeden") önce onunla dost olmaya çalışıyor fakat o vazgeçişten hemen sonra anlıyor: "Keyifli olan her şey turizm için zararlıydı! Hatta direksiyonla kar kazağı bile. Yere batasınca berbat sağlık kampı!" Vadinin tadı kaçmaya başlamışken, önce Gunnvald'e gizemli bir mektup geliyor, sonra da 70'lerini süren Gunnvald, saçma sapan bir kazayla kalça kemiğini ve bileğini kırıyor.

Gizemli mektup, çok eskilerde kalmış bir hikâyeyi canlandırıyor; saçma sapan kaza ise hastanelerden ödü kopan Gunnvald'i evinden, vadiden ve Tonje'den koparıyor.

Romanda izi açıkça takip edilebilen, çocuk edebiyatının diğer önemli kahramanı Heidi bu noktada dâhil oluyor hikâyeye. Heidi, tıpkı adını aldığı kurgu karakter gibi dağlarda yaşamış bir kız çocuğu. Annesi eliyle 4 yaşındayken Işıltılıvadi'ye bırakılan Heidi, günün birinde yine annesi tarafından vadiden, arkadaşlarından ve Gunnvald'den koparılır. Aradan geçen uzun 30 yıl içinde ne Heidi Işıltılıvadi'den haber alır ne de Işıltılıvadi Heidi'den. Ta ki Gunnvald'i hastaneye düşüren saçma sapan kazaya dek. Heidi'nin gelişiyse Işıltılıvadi'de değilse de Tonje'nin yaşamında her şey alt üst olur. Bir kere, herkesin bir sırrı paylaştığını fark eder Tonje: *"Herkesin bildiği, ancak ona söylemediği bir şeyi aniden öğrendi Tonje. Tonje'nin en yakın arkadaşının ve Tonje'nin annesinin, Tonje'nin babasının, büyükbabasının, büyükannesinin ve diğerlerinin bir sırrı vardı. Evet, hatta ve hatta Sally'nin bile. Hayatında bir lokma sır tutmamış olan Sally'nin bile."* Bu andan sonrası, o sırrın perdelediği büyük hikâyeyi öğrenmek, vadinin olağan güzelliğini ve ahengini korumak, kırılan kalplere uzun uzun bakmak ve karın erimesini beklemekle geçer. Büyük patırtıyla kutlanacak 10'uncu yaş gününden hemen önce yapılacak bir sürü iş, özetle.

Maria Parr, kahramanı Tonje'nin gözünden yetişkinlere, gezegenin dertlerine, açgözlülüğe, özgüvensizliğe, korkuya, öfkeye, dayanışmaya, güzelliğe, yaşlılara, hayvanlara... geniş bir açıklıkla hayata bakarken, aynı anda hem sevgi dolu bir dil kullanıyor hem de lafı dolandırmıyor. Mesela Klaus Hagen'in talancı vahşi bakışını anında görüyor, kavırıyor Tonje: *"Tonje bu zengin ve şık adamın önünde durdu ve onun kafasına bir tane çarpmak istedi. Evler, dostlar, babalar ve anneler, keman çalmak, dağlar, nehir ve yükselen deniz önemliydi. Para değil. İnsan vapura bile parasız binebiliyordu. (...) Tam bir geri zekâlıydı."* Yazarın kendini, katmanlarca gerideki kendini duyan, dinleyen; içe bakışın yardıma koştuğu bu dil, romanı hem "güzel" hem "güçlü" kılıyor. Okur, belki tam da bu sayede Heidi'nin, Pippi Uzunçorap'ın, Tonje'nin ayakta kalmak için ne yaptıklarına bakabiliyor yeniden. ■

Dilin açıklığı ve akıcılığı	★★★★★★★★★★★★
Kurgunun özgünlüğü ve tutarlılığı	★★★★★★★★★★★★
Çizimlerin ifade gücü	★★★★★★★★★★★★
Kapak tasarımı ve baskı kalitesi	★★★★★★★★★★★★☆
Redaksiyonun titizliği	★★★★★★★★★★★★☆

Doğanın sessiz dili

Bostan Kardeşliği, bir çocuk kitabından daha fazlası.
Âdeta çocuklar için bir bahçivanlık el kitabı.

Bostan Kardeşliği

Mariapia De Canto

Resimleyen: Silvia Mauri

Türkçeleştiren: Batuhan Özkan Köksal

Yayıma Hazırlayan: Bahar Ulukan

Doğan Çocuk, 72 sayfa

Yazan: Bahar Çetiner

Doğanın da bir dili olabileceğini hiç düşündünüz mü? Doğaca konuşmak nasıldır, merak ettiniz mi? Toprak, sebzeler, meyveler, bitki böcekleri bu dili konuşurlar. Biz de doğa dilini öğrenebiliriz elbette. Meyvelerin, sebzelerin ve tüm bitkilerin dilini çözebiliriz. Böylece doğa bizden ne istediğini, nasıl daha verimli olacağını söyleyecektir.

İki yakın arkadaş, Burcu ve Mert okulda bir proje yaparlar. Tüm okulu kapsayan bu projenin adı "Kardeşlik Bostanı"dır. Bostan, insan müdahalesiyle oluşturulan sebze-meyve bahçesidir. Peki adı neden Kardeşlik Bostanı? İşte bu da doğa dilinin sırlarında saklı.

Verimli bir bostan yaratmak için doğaya kulak vermemiz, bir kardeşlik ortamı yaratmamız gerekir. Doğada kardeş bitkiler, yani birbirine yakın olmayı seven bitkiler (domates, havuç, fesleğen gibi) vardır. Bunlar birbirlerine yardım ederler. Domates fesleğene yakın ekildiğinde güzel kokar. Doğru eşleşmelerle ekildiklerinde daha iyi büyürler.

Peki ya birbirinden hoşlanmayan, kardeş olmayan bitkiler de var mıdır? Elbette. Bitkilerin dışarıdan çok sakın ve sessiz durduklarına bakmayın; toprağın altında neler oluyor bilemeyiz. Aynı ailelerden bitkiler bazen birbirleriyle geçinemezler (domates ve salatalık mesela). İnatçı kardeşler gibi birbirleriyle didişirler, birbirlerinin besinlerini yerler. Bu didişen bitkileri barıştıracak birileri var mıdır? Elbette, doğada onun da çaresi var. Anlaşamayan bitkilerin arasına barıştırmacı bitkiler ekilir. Bu tampon bitkiler, ara bulucu gibi davranır. Mesela bezelye ve soğan arasına havuç ekilir.

Bu ve benzeri bilgilere erişebileceğiniz *Bostan Kardeşliği*, bir çocuk kitabından daha fazlası. Âdeta çocuklar için bir bahçivanlık el kitabı. Yazar, okuyucuları doğanın dilini çözmeye teşvik ediyor. Kitabın arkasında sebzeler arası birliklerin anlatımı, bostan oyunları ve yeşil sözlük de bulunuyor. Doğanın sessiz dilini çözmek isteyen, toprakla ve bitkilerle bir arada yaşamaktan keyif alan herkes için harika bir rehber. ■

Dilin açıklığı ve akıcılığı ★★★★★★★★★★

Konunun işlenişi ★★★★★★★★★★☆

Çizimlerin ifade gücü ★★★★★★★★★★

Grafik tasarım ve baskı kalitesi ★★★★★★★★★★☆

Redaksiyonun titizliği ★★★★★★★★★★☆☆

Çizgi Roman Sanatı Etrafında Dönen Derin Tartışmalar – 3

“Manga Çizgi Roman Diiiiildir!”

-Bölüm 1-

Eminim herkes, ülkemizi saran Japon çizgi roman ekolü “manga” çılgınlığının farkındadır. Cep kitabı boyutunda, eciş bücüş, koca gözlü tiplerin çizildiği siyah-beyaz sayfalar... Renkli teknoloji çağında, diğer ekoller sayı başına 2-3 bin ancak satarken manga nasıl olur da 50-100 bin okur bulur? Buyurun bunu konuşalım bu bölümde.

Yazan: Ümit Kireççi

Manga Tarihi

18. yüzyılda kullanılmaya başlanan “manga” kavramı “man” (istemsiz, doğaçlama) ve “ga” (resim) sözcüklerinin bir araya gelmesiyle oluşmuştur. 19. yüzyılda ressam Hokusai, eskiz defterine bu ismi vermiş, Rakuten Kitazawa, bugünkü popüler modern bağlamda yaygınlaştırmıştır. Manga kavramı, Kore’nin “manhwa”sı ile Çin’in çizgi romanı “manhua”sının isim babasıdır.

Birçok kaynakta, manganın kökeni daha eski gelenekleriyle ünlenen Japonya tarihine bağlanmaya çalışılsa da bana göre bu sadece romantik ve otantik bir tarih yaratma çabasıdır. Elbette geleneksel Japon resim sanatçılarının zaman zaman farklı denemeler yaptıklarını göz ardı etmek haksızlık olur. Ancak manganın bir yapı olarak ortaya çıkışı ve gelişiminin, içe kapanma politikasından çıkan Japonya’nın Batı ülkeleriyle tanışması sayesinde gerçekleştiğini vurgulamak gerekir. 19. yüzyıl ortalarında Japonya’yı Batı tarzındaki ilk karikatür ve çizgi romanlarla Charles Wirgman (İngiliz) ile George Bigot (Fransız) tanıştırmış. Charles Wirgman 1857 yılında *British Punch* dergisinden ilhamla *Japan Punch*’ı yayımlar.

1920 sonrasında ABD çizgi romanlarının etkisi görülmeye başlar. İkinci Dünya Savaşı'nın ardından bu etki daha da artmıştır.

Birçok manga dergisinin yayımlanmaya başladığı ülkede, geleneksel bir çizgi ve kültürel bir kimlik oluşumu onlarca denemenin arkasından gelir. Japon sanatçılar zaman içinde Batılı örneklerden özgün bir form yaratırlar.

Osamu Tezuka (God of Manga), özellikle de Disney karakterleriyle Betty Boop tiplemesinden aldığı göz formuyla manganın görsel kalıbını belirleyen sanatçı olur ve animenin (Japon çizgi filmi) kolay üretim yolunu icat eder.

Manga, Siyaset ve Yumuşak Güç

Manga ve anime, Japonya'nın önemli ihraç ürünleridir. Verilere göre manga pazarı bugün dünya genelinde 600 milyar yenin üzerindeyken, anime pazarı yaklaşık 25 milyar dolara ulaşmaktadır. Önemli bir gelir kapısı olmalarının yanı sıra, bu iki ürün aynı zamanda Japonya'nın dünyaya tanıtılmasında ve bir güç olarak kabul görmesinde büyük rol oynamaktadır. Bu da sert askeri müdahaleler yerine, popüler kültürün yardımıyla "yumuşak güç" kullanımıyla gerçekleşir; üstelik ABD gibi "üstün ve muhteşem" kahramanlar üzerinden, propaganda niteliğindeki bir güç gösterisine dönüştürmeden...

Mangada da tıpkı diğer çizgi roman ekollerinde olduğu üzere, iyilik kötülükle veya karşıtlarla veya

bir ötekiyle çatışır. Ancak gördüğüm kadarıyla mangalarda "öteki" kavramının siyasi hiçbir karşılığı bulunmamaktadır. Ana eksen insanlığın ve özellikle de çocukların, ergenlerin ve gençlerin ortak kaygı-larıdır. İster gerçekçi bir düzlemde ister fantastik bir âlemde olsun ötekinin temsil ettiği şeyler her gün karşılaşılabileceğimiz kişi ve bakış açılarıdır. Ayrımcılık, eğitimsizlik, yok sayılma, ırkçılık, sömürü düzeni, hor görme...

Öte yandan mangaların en çok eleştirildiği yönlerden biri "dini motiflerin" çok kullanılmasıdır. Doğru gibi duran yanlış bir eleştiridir bu. Çünkü Japon toplumunun büyük bir kısmı ateist, deist veya dinsizdir. Çok azı da Hristiyan'dır. Japon kültüründe cihat veya haçlı seferi zihniyeti olmadığından, mangalarda karşımıza çıkan Shintoist ve Budist motiflerin tamamı, sadece geleneksel kültürün otantik kullanımı olarak sunulmaktadır. Yani ortada dini bir propaganda bulunmamaktadır.

boy göstermelerine ve “Otaku kültürü” olarak adlandırılan anime-manga hayranlığının ortaya çıkmasını sağlamıştır.

Ülkemizde manga yayınlarının artmasından önce bu kültür hayli yanlış anlaşılmıştı. Japon stereotipleri gibi badi badi yürüyen, sürekli göz kırpan, sesini incelterek konuşurken devamlı gülümseyen tiplere rastlıyorduk sıklıkla.

Manga ve Okuru

ABD çıkışlı “Boy Band” müzik türü kalıbının birçok mangada

örnek alındığını görüyorum. Beşli vokalden oluşan pop müzik gruplarında serseri, bebek yüzlü, sevimli, bilgiç, hüzünlü, öfkeli, zeki, saf görünümlü tasarlanmış çeşitli tipler bulunmaktadır. Bu şekilde hayranlar kendilerine yakın buldukları vokalisti izlerken bütün grubu da takip etme zorunluluğu doğar. Ayrıca bazı magazin haberlerle de hayranların taraftar olma eğilimi takibi bağımlılık hâline getirir.

Grup hâlinde dolaşan karakterlerin olduğu birçok mangada bu kalıba rastladım. Saf ama başarılı başkışı, sürekli hırçınlık yapan biri, çapkın tiplene, sürekli ağlayan bir mızımız, biçimsiz ve sıradan, havalı, yakışıklı, cool kişi, bilgiç... Belli ki farklı arayışlar içinde olan okurlar bu yolla aynı yayında bir araya getiriliyor.

Dışlananlar... Ergenlerin ve gençlerin en çok sıkıntı yaşadıkları konunun bu olduğunu düşünüyorum. Yetişkinler dünyasında olduğu kadar “popüler” olan yaşlıları arasında görünmez, duyulmaz olmaları. Mangada bu konu “seçilmiş kişi” kalıbı kullanılarak ön plana

Günümüzde aynı yöntemi kullanan Güney Kore’nin “manhwa” eserleri de ülkemizde yayımlanmaktadır. Popüler kültürde ve sanatta aniden yükselişe geçen bir kültürün yolculuğunu bu kalıp üzerinden izleyebilirsiniz.

Otaku Kültürü

İlk önce Japonya’nın, mangayı, özellikle Batı dünyasına kabul ettirmede izlediği yola bakmak gerekir. Sonuçta sanat eserleri belli bir kültürel birikime yaslar sırtını. Farklı kültürden toplumlar diğer toplumun kültürüne aşınaysa anlayabilir aktarılanları. Dil, din, gelenek, kılık kıyafet, tarih...

Türkiye’den örnek verelim. Özünde Batı toplumuna özgü kral, şövalye, kilise, hamburger gibi sözcükler bizde herkesçe bilinir. Dil vasıtasıyla kültürel aktarım gerçekleşmiş, iki farklı toplum kaynaşmıştır. Buna karşın Japon kültürüne dair bilgimiz katana, şogun, samuray, geyşa, şeker kız Candy düzeyindedir.

Manga bunu dünya genelinde kırmak için büyük bir gayretle dünya klasiklerine sarılmış, evrensel konu ve kaygıları belirlemiş, Japon kültürünü üstün gösterme kolaycılığına sapmadan, hepimizin hikâyesini belli kültürel unsurlar üzerinden kaynaştırarak aktarmıştır. Bu da o kadar çekici gelmiş ki dünyanın her yanından okurlar Japonca öğrenmeye heveslenmiş, cosplay adı verilen kostüm giyme etkinliklerinde

çıkarılmaktadır. Dışlanan kişi mangada değeri anlaşılammış özel biri olarak sunulur. Sadece doğru zamanda doğru yerde olma zemini hazırlanır. Böylece mecazlar dünyası harekete geçer ve sıradan sanılarak görmezden gelinen kişinin gerçek becerisi ortaya çıkarılır. Hayalet, gulyabani, sihirbaz, büyücü, kahraman özellikleriyle kişi hem onu

görmezden gelenleri hem de dünyayı kurtarır.

Ayrıca mangalardaki kurgu, bir ergenle sohbet etmek gibidir. Konu başlar ancak klasik kurguya göre akamaz. Akamaz. Çünkü ergen nasıl ki her şeyi sıraya koyup anlatamaz, nasıl ki her unsuru yerinde aktaramaz ve kendisine yanıt verildiğinde devamlı “ama orada şu da var,” diyerek eksiklikleri aktarıp haklı çıkmaya çalışırsa, manga da öyle bir kurgu izler. Ne zaman, nereden, ne çıkacağını bilemezsiniz. Birden üstün güçler oluşur kişide, birden bir yardımcı ortaya çıkar, birden “zaten cebimde vardı,” denilerek asla cepten çıkmayacak bir nesne çıkarılır. Ve sakın karıştırmayın, bu durum Vladimir Propp’un veya Joseph Campbell’in işaret ettikleri büyü yardımcıının veya nesnenin ortaya çıkışı hadisesi değildir. Bu bildiğiniz ergen dilidir.

Sen Japon musun? Manga Çizme, Okuma!

Son zamanlarda, özellikle karikatür ve çizgi roman çizerlerimiz dile getirdiğine şahit olduğum şaşırtıcı bir söz bu. Ülkemiz çizerleri de Japon sanatçılar gibi Avrupa ve ABD karikatür ve çizgi romanlarından etkilenerek başlamışlar bu işe. Ama üzülerek söylüyorum bizde özel bir gelenek oluşamamıştır. Sanatın evrenselliğine indirilen etkisiz ve üzücü bir darbe.

Peki, “Manga Çizgi Roman Diildir!” Demiştik, O Ne Oldu?

Çizgi roman okurlarımız arasında futbol taraftarlığı kıvamında bir tartışma yıllardır sürer gider. Her ekonun takipçisi kendini ve beğenisini, diğerinden üstün görür. Diğerleri çizgi romanın kalitesiz ürünüken, gerçeği kendi okuduğudur.

Manganın çizgi roman olmadığı iddiası biraz bu geleneğin devamıdır. Manga okuru kendini diğerlerinden ayırtırmak ister. Üstüne üstlük de ABD-Japonya tartışmasını da arkasına almaya çalışır. “Manga vs Comics” diğer bir deyişle “manga comics değildir” tartışması bizde bu şekilde vuku bulur. Ancak bu yanlış bir tartışmadır.

Ülkemizde “çizgi roman”, bir sanat dalını tanımlamak üzere kullanılan bir kavramdır. Comics ve manga bizde “ekol” olarak görülür. Bu nedenden ötürü “manga comics değildir” önermesi doğrudur. Çünkü ikisi de farklı markalardır.

Yani başka bir örnekle bizde “peçete” kavramı varken halk arasında “selpak” denir ya, o hesap. Ancak takdir edersiniz ki “selpak” peçetedir.

Sonuç itibarıyla bir sanat eserinde eğer resim ve yazının ortak kullanımıyla birbirini takip eden ve birbirini tamamlayan görseller tutarlı bir hikâye anlatıyorsa bu çizgi romandır. Gerisi de dünya pazarından pay kapmak için yarışan güçlerin markalaşma itiş kakışdır o kadar.

Manga bal gibi çizgi romandır!

Okura Not: Bu yazı beni kesmedi, Manga konusuna bir sonraki sayıda devam edeceğim.

ÇİZGİLİ PİJAMALI ÇOCUK'UN DEVAM KİTABI

John Boyne'un Nazi toplama kampları gerçeğini iki çocuğun gözünden anlattığı klasikleşmiş romanı *Çizgili Pijamalı Çocuk'un* devamı niteliğindeki *Artık Hiçbir Yer Ev Değil*, elli sekiz dilde yayımlanarak on milyonlarca okura ulaşan bir eserin kahramanlarına neredeyse yirmi yıl sonra yeniden geri dönmemizi sağlıyor.

delidolu.com.tr   delidolukitap Delidolu Yayınları

Süleyman Bulut, sözlü edebiyatın yaşayan bir dalı olan, yüzyılların ötesinden süzülüp gelen, herkesin "yeri geldiğinde" birbirine anlatmaktan keyif duyacağı kısa halk hikâyelerinden bir seçkiyi bu kitapta okurlarıyla buluşturuyor.

Andersen ödüllü **Annie M.G. Schmidt**'i dünya çapında üne kavuşturan Jip ile Janneke'nin arkadaşlığa ve birlikte oynamaya dair bu neşeli öykülerine **Fiep Westendorp**'un unutulmaz siyah-beyaz çizimleri eşlik ediyor.

